

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4103 Zootechnika

Studijní obor: Zootechnika

Katedra: Katedra zootechnických věd

Vedoucí katedry: prof. Ing. Václav Matoušek, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Posouzení úrovně českého dostihového sportu

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

Autor bakalářské práce: Denisa Valíčková

České Budějovice, 2018

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta zemědělská

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Denisa VALÍČKOVÁ**

Osobní číslo: **Z14047**

Studijní program: **B4103 Zootechnika**

Studijní obor: **Zootechnika**

Název tématu: **Posouzení úrovně českého dostihového sportu**

Zadávací katedra: **Katedra zootechnických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Čeští žokejové mají v okolních státech velmi dobré jméno. Dnes se naši žokejové prosazují i ve Francii, Itálii, Německu a získávají i celosezónní angažmá. Velkým problémem se ale v posledních letech stal malý počet vhodných adeptů pro dostihový sport. Žáci střední dostihové školy mají často nedostatečnou fyzickou kondici, uchazečům chybějí morální předpoklady, nemají odhodlání a cílevědomost. Přesto její úspěšní absolventi potvrzují její dobré jméno po celém světě.

Cílem bakalářské práce je zmapovat uplatnění a výsledky českých dostihových koní a jezdců na území České republiky i v zahraničí a analyzovat jejich výcvik a trénink. Zpracujete přehled o historii dostihového sportu jak na území České republiky, tak i v zahraničí. Provedete analýzu úrovně českých dostihových koní a jezdců od roku 1990 až po rok 2015 a jejich výsledků v dostizích i na zahraničních drahách. Zjistíte, jakého postavení v průběhu let dosáhly ženy, jakožto jezdkyňe dostihových koní. Posoudíte průběh tréninku a výcviku koně a jezdce. Zaznamenáte, jaké nároky klade dostihový sport na organismus koně a jezdce jak po psychické, tak i po fyzické stránce.

Získané výsledky zpracujete běžnými biometrickými metodami a v závěru vyvodíte doporučení pro další rozvoj dostihového sportu v České republice.

Rozsah grafických prací: 5 tabulek, 5 grafů

Rozsah pracovní zprávy: 30 - 40 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DUŠEK, Jaromír. Chov koní. 2. Praha: Brázda, 2007. ISBN 978-80-209-0352-5.

KUKAČKA, Vladislav. Vliv zátěže na reakční schopnosti jezdců a koní. 1. vyd. České Budějovice: s.n., 2005, 80 s.

HANÁK, J. Základy klinické fyziologie dostihových a sportovních koní. Členský zpravodaj Turf 1983.

LINCOLN, Alison. Equine sports coaching. Oxford: Blackwell, 2008, xi, 250 s. ISBN 9781405179621

FLADE, Johannes Erich. Chov a športové využitie koní. 1. vyd. Bratislava: Príroda, 1990, 451 s

Dostihový řád. Jockey Club ČR, Praha 1995, 101 s.

Odborné články týkající se sledované problematiky v časopise Jezdectví.

Science direct:

BROWN, Alasdair. Does society underestimate women? Evidence from the performance of female jockeys in horse racing. Journal of economic behavior a organization. 2015, 106 - 118.

THIRUVENKADAN, KANDASAMY a PANNEERSELVAM. Inheritance of racing performance of Thoroughbred horses. Livestock Science. 2009, 308 - 326.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

Katedra zootechnických věd

Datum zadání bakalářské práce: 29. března 2016

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2017

prof. Ing. Milošlav Šoch, CSc., Dr.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentůvé 1888, 370 05 České Budějovice

doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 29. března 2016

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

.....
Datum

.....
Denisa Valíčková

Ráda bych poděkovala především vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Miroslavu Maršálkovi, CSc., za odborné vedení, cenné rady a veškerý čas, který mi byl věnován při zpracování této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

Abstrakt

Dostihový sport se během několika let rozvinul v celosvětový průmysl a dnes je nedílnou součástí společenského života. Cílem bakalářské práce bylo posoudit současnou úroveň dostihového sportu v České republice. Práce dále shrnuje nároky dostihového sportu na organismus koně a jezdce a posuzuje také účast a úspěšnost žen v českém turfě.

Do sledování byla zahrnuta úspěšnost koní českých majitelů v zahraničí, účast koní českého chovu v dostizích, množství dostihových koní startujících v České republice, počet dostihových jezdců, trenérů, stájí a závodistišť, úroveň financování českého turfě a dále některé základní ukazatele chovu anglického plnokrevníka v České republice. Sledované období bylo od roku 1993 do roku 2016.

Bylo zjištěno, že v posledních letech počet dostihových koní, trenérů i stájí postupně klesá. V roce 2016 v dostizích startovalo 1128 koní. Počet trenérů klesl o 27 %, počet dostihových stájí o 29 % a množství jezdců o 72 %. V České republice ročně proběhne 60 – 70 dostihových dnů a v roce 2015 bylo v provozu 12 závodistišť. Při účasti v zahraničních soutěžích byla v roce 2016 úspěšnost českých koní 10,20 % a celkový zisk více než 51,5 milionu korun. Od roku 2000 do roku 2013 poklesl počet zapouštěných plnokrevných klisen o 63 %. Stoupá počet vynikajících jezdkyň, s účastí ve větším počtu dostihů než 1000.

Klíčová slova: dostihy, anglický plnokrevník, sportovní výsledky

Abstract:

Horse racing sport has developed in the global industry over the years and is now an integral part of social life. The aim of the bachelor thesis was to assess the current level of horse racing sport in the Czech republic. The work also summarizes the demands and the impact of racing sport on the horse and rider and also assesses the participation and success of women in the Czech turf.

The track record included the success of horses from Czech owners abroad, the participation of Czech horses in races, the number of racing horses starting in the Czech republic, the number of riders, coaches, stables and racecourses, the level of financing of the Czech turf and some basic indicators of breeding English thoroughbred in Czech republic. The observed period was from 1993 to 2016.

It was found that the number of race horses, coaches and stables has been gradually declining in recent years. 1128 horses took part in races in 2016. The number of coaches decreased by 27 %, the number of racing stables by 29 % and the number of riders by 72 %. In the Czech republic 60 - 70 racing days will be held annually and 12 racecourses will be in operation in 2015. With participation in foreign competitions the success of Czech horses was 10.20 % in 2016 and the total profit was more than 51.5 million Czech crowns. From 2000 to 2013, the number of fertilized thoroughbred mares decreased by 63 %. The number of excellent female riders is increasing, with more races than 1000.

Key words: horse racing, English thoroughbred, sports results

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Literární přehled.....	11
2.1. Dostihy	11
2.1.1. Druhy dostihů.....	11
2.1.2. Dostihový řád	12
2.1.3. Orgány dostihového provozu	12
2.2. Historie dostihů	14
2.2.1. Historie dostihů v české republice	15
2.2.2. Vývoj dostihů v ostatních zemích	16
2.3. Překážkové dostihy a jejich vývoj.....	19
2.4. Klusácké dostihy	20
2.5. Anglický plnokrevník.....	21
2.5.1. Systém podpory anglického plnokrevníka českého chovu	22
2.6. Trenéri dostihových koní.....	22
2.7. Jezdci dostihových koní	22
2.7.1. Příprava dostihového jezdce	23
2.8. Dostihové školy v české republice	24
2.8.1. Střední škola dostihového sportu a jezdeckví.....	24
2.8.2. Střední škola chovu koní a jezdeckví, kladruby nad labem.....	24
2.8.3. Střední škola hotelová a služeb, kroměříž.....	25
2.9. Dostihové závodiště	25
2.10. Trénink	26
3. Cíl práce	28
4. Materiál a metodika.....	29
5. Výsledky a diskuze	30
5.1. Základní ukazatele v dostihovém provozu v české republice	30
5.2. Financování dostihového provozu v české republice.....	33
5.3. Úspěšnost koní českých stájí v zahraničí	34
5.4. Koně českého chovu v dostihovém provozu.....	36
5.4.1. Chov anglického plnokrevníka v české republice.....	37
5.5. Ženy v dostihovém sportu	39

5.6.	Dostihový sport a jeho nároky na organismus koně a jezdce.....	41
5.6.1.	Požadavky na organismus koně	41
5.6.2.	Nároky na organismus jezdce	44
6.	Závěr	47
7.	Seznam použité literatury.....	49

1. Úvod

Dostihový sport vznikl už v 17. století a v průběhu let zájem o něj stále stoupá. Rozvinul se v celosvětový fenomén a stal se velmi populárním a oblíbeným sportem.

Dostihy jsou především chovatelskými zkouškami, které mají prokázat výkonnost anglických plnokrevníků, důležitou pro další zkvalitňování jejich chovu. Z uvedeného vyplývá, že dostihy jsou pro chov anglického plnokrevníka nepostradatelné a nelze tedy od sebe dostihový provoz a chov oddělit.

Na dostihová závodiště každoročně dorazí mnoho lidí, které láká jak zajímavý dostihový program a napínavá atmosféra, tak i boje krásných koní o vítězství. Každý dostihový divák by však měl být znalý dostihových pravidel a především mít představu o tom, jaká dlouhodobá a náročná práce tomuto sportu předchází, jinak nemůže plně ocenit průběh dostihu. Práce dostihového jezdce je velmi fyzicky i psychicky náročná a stejně tak i příprava dostihových koní vyžaduje systematickou a profesionální práci.

Česká republika se sice neřadí mezi dostihové velmoci jako je například USA, Austrálie, Japonsko nebo Anglie, ale dostihy u nás mají velkou tradici a oblíbenost. Český turf se může chlubit nejen vynikajícími jezdci, ale i trenéry, kteří často se svěřenými koňmi jezdí závodit také do zahraničí. I přes to, že český dostihový sport prošel během posledních několika let výrazným rozvojem, stále se najdou slabá místa, na kterých je třeba pracovat.

Cílem této práce bylo zmapovat a posoudit úroveň jednotlivých ukazatelů dostihového provozu v Čechách, zaznamenat intenzitu účasti koní českého chovu v dostizích a také úspěšnost koní českých majitelů v zahraničí. Nakonec, na základě dosažených výsledků, posoudit současnou úroveň českého dostihového sportu.

2. Literární přehled

2.1 Dostihy

Podle **Dostihového řádu (2013)** se dostihem rozumí každý závod, kterého se účastní dostihový kůň s jezdcem v sedle s cílem soutěžit s jiným koněm nebo jinými koňmi o jakoukoli cenu, ať už finanční, věcnou nebo jinak vyjádřenou.

Dušek (1999) charakterizoval dostihy jako speciální výkonnostní zkoušku klusáků a anglických plnokrevníků. Popsal také, že jejich jediným selekčním kritériem je maximální rychlost buďto ve cvalu nebo v klusu.

V dostizích se získávají údaje o užitkových vlastnostech koní, které se využívají při realizaci šlechtitelských programů, zejména při zvyšování výkonnostního potenciálu chovů (**Flade, 1990**).

Podle **Příkrylové (1995)** je v dostizích nejdůležitější úloha trenéra. Jeho odpovědnost je obrovská, protože často mívá v tréninku koně v hodnotě několika miliónů korun. Pro diváka je však klíčovou postavou často žokej.

Schmiedová (2012) naproti tomu uvádí, že ve smyslu moderních dostihů sice jezdci nehrají zanedbatelnou roli, ale ve srovnání s úlohou koní je to role podřadná.

Pro majitele koní a jejich trenéry představuje dostihový sport velmi seriózní činnost, neboť jejich ošetřování, ustájení, trénink a přeprava jsou finančně velmi nákladné (**Hermesen, 2007**).

Hlavním prvkem dostihů je sázení, které je převážně odpovědné za nepředstavitelně vysoké sumy, které procházejí rukama chovatelů, trenérů a jezdců (**Edwards, 2008**).

Dostihy se dělí na cvalové a klusácké. Cvalové se potom dále dělí na rovinové a překážkové (**Dušek a kol., 1992**).

2.1.1 Druhy dostihů

Podle **Dostihového řádu (1999)** rozlišujeme:

- Rovinový dostih - dostih, jehož trať je vytyčena na dráze bez překážek.
- Překážkový dostih - trať je uzpůsobena tak, aby jeho účastníci v průběhu dostihu museli překonávat překážky.
- Dostih přes proutěné překážky - je překážkový dostih, při kterém musejí jeho účastníci překonávat pouze proutěné překážky.
- Steeplechase - je překážkový dostih, jehož trať má travnatý povrch a jeho účastníci musejí překonávat pevné překážky, jejichž odskoková a doskoková plocha jsou na stejné úrovni. Kurz tohoto dostihu nesmí tvořit překážky, které vyžadují podstatné snížení rychlosti.
- Steeplechase-cross country - je dostih, jehož trať je na travnatém, písčitém nebo zoraném povrchu a účastníci překonávají pevné i přenosné překážky.
- Dále - výkonnostní zkoušky, výkonnostní chovatelská zkouška, dostih s penalitami a úlevami, National listed dostihy, Graded a Listed, handicap, dostih prodejních koní a dostih s prodejními podmínkami.

Každý dostih má svoji kategorii podle finanční dotace a kvality koní, pro které je otevřen. V České republice jsou dostihy I. až V. kategorie, výše stojí už pouze dostihy National Listed, Listed a Graded 3. Dostihy Gr.2 a Gr.1, tedy dostihy nejvyšší kategorie, se v České republice neběhají. Zkratka Gr., tedy Graded, znamená grupový dostih.

Dostihy Gr.1, Gr.2, Gr.3, Listed a handicap vyší kategorie nesou označení Black-Type dostihy. Od roku 1990 jsou jako Black-Type označeni první tři koně umístění v těchto dostizích a ti jsou poté v prodejních katalozích anglického plnokrevníka vytištěni tučným písmem (**Schmiedová, 2012**). National Listed, Graded a Listed dostihy jsou výkonnostní zkoušky. Seznam těchto dostihů zveřejňuje Jockey Club ČR každoročně ve Věstníku (**Dostihový řád, 2013**).

2.1.2 Dostihový řád

Dostihový řád je komplexní soubor pravidel vydávaný Jockey Clubem, podle kterého se řídí veškerý dostihový provoz v České republice a který je v souladu s usneseními mezinárodních dostihových autorit (**Anonym 1**).

Každý, kdo se chce stát účastníkem dostihového provozu, musí podepsat prohlášení, že bude respektovat všechna ustanovení Dostihového řádu jako podmínky smlouvy uzavřené s Jockey Clubem ČR. Ustanovení Dostihového řádu jsou tudíž závazná pro všechny účastníky dostihového provozu. Každé rozhodnutí učiněné na základě Dostihového řádu musí být uveřejněno ve Věstníku ČT (**Dostihový řád, 2013**).

2.1.3 Orgány dostihového provozu

Orgán dostihového provozu je takovým orgánem, jehož práva a povinnosti jsou upraveny Dostihovým řádem. Tyto orgány řídí dostihový provoz a chov anglického plnokrevníka a patří sem Jockey Club ČR, vrchní dostihový soud, dostihový soud, pořádková komise, dostihová komise, handicaper a rozhodčí (**Dostihový řád, 2013**).

Českou vrcholovou autoritou pro organizaci dostihů je *Jockey Club České republiky* (**Dušek, 1999**). Jeho posláním je koordinovat, řídit a všestranně podporovat dostihový provoz a chov anglického plnokrevníka. Jménem českého turfů jedná se všemi veřejnými i soukromými subjekty ve věcech týkajících se dostihového provozu a chovu plnokrevníka. Zastupuje také český turf v zahraničí (**Anonym 2**).

Jockey Club je sdružením organizací, přičemž každá tato organizace je zastoupena v Radě Jockey Clubu. Členy Jockey Clubu jsou tyto organizace:

- Český svaz chovatelů plnokrevníka a majitelů dostihových koní
- Česká asociace steeplechase
- Česká asociace profesionálních trenérů a jezdců
- Provozovatelé závodistiř kategorie A
- Ostatní závodistiř

Rada je tím nejvyšším orgánem Jockey Clubu a je tvořena zástupci těchto členských organizací (**Luka V., 2004**).

Vrchní dostihový soud vykonává zvláštní revizní pravomoc proti některým rozhodnutím Dostihového soudu. Dále rozhoduje v řízení o nezákonnosti ustanovení Dostihového řádu v případech jejich napadení. *Dostihový soud* naproti tomu řeší odvolání v řízení o protestech a v řízení o přestupcích. Může také účastníky řízení postihnout sankcemi v plném rozsahu stanoveném Dostihovým řádem. Jeho povinností je řídit se při svém jednání pouze Dostihovým řádem a svým svědomím a zajistit slyšení všem účastníkům řízení. Sestává z předsedy, místopředsedy a pěti členů, kteří jsou jmenováni na dvouleté funkční období (**Dostihový řád, 2013**).

Pořádková komise řeší protesty proti výsledkům dostihů, pokud byly adresovány Jockey Clubu (**Dušek, 1999**). Dále řeší přestupky proti ustanovení Dostihového řádu. Sestává z předsedy, místopředsedy a sedmi členů na dvouleté funkční období (**Dostihový řád, 2013**).

Dostihová komise sleduje z tribuny rozhodčích průběh dostihového dne a především průběh jednotlivých dostihů a postihuje případné přestupky proti Dostihovému řádu (**Dušek, 1999**). Dostihovou komisi jmenuje pořadatel dostihů pro jím pořádané dostihové dny, tvoří ji minimálně tři členové a jejím funkčním obdobím je jeden dostihový den. Žádný člen komise nesmí být držitelem licence trenéra nebo dostihového jezdce a v daný dostihový den nesmí být v přímém vztahu k žádnému startujícímu koni (**Schmiedová, 2012**).

Handicaper je dostihový činovník, oficiálně jmenovaný Jockey Clubem České republiky, který po celou sezónu sleduje formy a výkonnost koní (**Anonym 1**). Jeho funkčním obdobím je jeden rok, během kterého stanovuje hmotnostní zatížení koní pro handicapové dostihy. Po skončení dostihové sezóny sestavuje generální handicap, tedy hmotnostní ohodnocení kvality koně podle jeho dosažených výsledků v dostizích. Handicaperů může být pro jeden rok jmenováno i víc (**Schmiedová, 2012**). Hodnotí výkonnost koní na základě svých znalostí a zkušeností a nesmí sázet na výsledky dostihů (**Dostihový řád, 2013**).

Dostihový den pomáhají Dostihové komisi řídit a kontrolovat rozhodčí (**Dušek, 1999**). Podle **Dostihového řádu (2013)** máme rozhodčího u váhy, startu a u cíle. Žádný rozhodčí nesmí být v jakémkoli vztahu ke kterémukoli dostihovému koni bez písemného svolení Jockey Clubu.

2.2 Historie dostihů

První historická data o závodech koní pochází již z období chetitské kultury (**Dušek, 1999**).

Využití síly a rychlosti koní se z bitevních polí již dávno před naším letopočtem začalo přenášet na sportovní kolbiště. Patrně první, kdo vyrazili ke sportovnímu cíli a slávě, byli Peršané, kteří když odstartovali první dostih, zahájili tak éru nejstaršího a nejpobulárnějšího sportu všech dob (**Mahler, 1995**).

Schmiedová (2012) uvádí, že při závodech ve starověkém Řecku, stejně jako později v jiných zemích, byl po mnoho staletí hlavním hrdinou jezdec a městský okrsek nikoli kůň. Nedá se proto ještě mluvit o dostizích v dnešním slova smyslu.

Dostihový sport jako takový vznikl v 17. století na anglické půdě a během následující éry se rozšířil na všechny obydlené kontinenty planety (**Luka V., 2004**).

Král Jakub I. v 17. století založil první tréninkové středisko a dostihovou dráhu v Newmarketu (**Jokl, 1977**). **Mahler (1995)** popsal, že na závodisti v Newmarketu se zrodily moderní dostihy a právě od jeho založení se datují dějiny klasického turfů.

V 17. a především v 18. století již vznikají v Anglii stálá závodistiš s vyznačenými vzdálenostmi. V polovině 18. století je poprvé vydán Dostihový řád a je založen anglický Jockey Club, který se postupně stal nejvyšší autoritou dostihového dění a který svými nařizenými ovlivnil konečnou tvář turfů v celém světě (**Dušek a kol., 1992**). Roku 1756 byly vypsány dostihy pro tříleté koně, v roce 1758 byly stanoveny povinné zátěže, roku 1762 došlo k registraci barev jednotlivých majitelů a roku 1773 vznikly také dostihy pro dvouleté koně a vyšla první dostihová ročenka (**Mahler, 1995**).

Systém anglických dostihů převzal postupně téměř celý svět, stejně jako předtím rozšíření anglického plnokrevníka. V 18. století vznikly také klasické dostihy, vítězství v těchto dostizích se cenilo a stále cení nejvíce (**Dušek a kol., 1992**). Jde o pětici nejdůležitějších výkonnostních zkoušek pro tříleté hřebce a klisny. V Anglii to jsou 1000 Guineas, 2000 Guineas, The Derby Stakes, The Oaks a St. Leger. V České republice jsou ekvivalentem těchto dostihů Jarní cena klisen, Velká jarní cena, České derby, Oaks a St. Leger. Tyto dostihy jsou určeny těm nejlepším z nejlepších (**Schmiedová, 2012**).

Hřebci a klisny mohou závodit společně v St. Leger, Derby a 2000 Guineas (Velká jarní cena), což vedlo k tomu, že tato trojice dostihů byla ještě povýšena na tak zvanou trojkorunu, tedy absolutní vrchol. Pokud se podaří některému koni zvítězit ve všech těchto třech dostizích, stává se trojnásobným korunovaným králem. Závodů Oaks a 1000 Guineas (Jarní cena klisen) se smějí účastnit pouze klisny (**Mahler, 1995**).

Velký rozvoj chovu dostihových koní později podnítil vznik překážkových dostihů (**Dušek, 1999**).

Během posledních sta let se z dostihů koní vyvinul ohromný a pestrý zábavní průmysl, do něhož je zapojeno nespočet čistokrevných koní po celém světě, používaných buď pro dostihy nebo chov (**Přikrylová, 1995**).

2.2.1 Historie dostihů v České republice

Mahler (1995) uvedl první zprávu o koňských závodech na našem území z roku 1478. Později roku 1561 kronikář Václav Břežan zaznamenal závod několika koní o cenu čtyř set tolarů v Krumlově.

O přelom v historii dostihové sportu se zasloužil především hrabě Ferdinand Kinský, který dovezl ve druhé polovině 18. století do Čech z Anglie první anglické plnokrevníky. V roce 1839 byl založen první dostihový spolek v Čechách, a to Český závodní spolek pro Čechy a Moravu (**Schmiedová, 2012**).

Dalším mužem, jehož zásluhy o vznik dostihového sportu v českých zemích by neměly být nikdy zapomenuty, je Oktavián Kinský. Tento hrabě nechal postavit za Chlumcem nad Cidlinou nový dvůr zvaný Ostrov, aby tu choval anglické plnokrevníky. On sám založil vlastní dostihové závodiště už roku 1846 na pastvinách mezi Chlumcem a Lučicemi. Závodilo se zde podle pravidel převzatých z Anglie (**Kovář, 2011**).

V Praze se pořádaly dostihy nejdříve na Invalidovně a po roce 1868 na závodišti na Císařské louce. Také v Karlových Varech bylo roku 1899 otevřeno překrásné závodiště s rovinovou i steeplechase dráhou. V roce 1906 bylo otevřeno na svou dobu velmi moderní závodiště ve Velké Chuchli (**Dušek a kol., 1992**).

Řadu let už se závodilo i v Pardubicích. Pardubický honební spolek pořádal dostihy od roku 1842 (**Schmiedová, 2012**).

Také **Dušek a kol. (1992)** popisuje vývoj překážkových dostihů v Čechách z parforsních honů a počátek utváření jejich historie v pardubickém okolí, která později vyústila založením dostihové dráhy.

Roku 1856 napsal Spolek českých pěstitelů koní přání, aby ve městě vzniklo závodiště. Pardubická radnice spolku vyhověla. Později se pořádání dostihů chopil Český závodní spolek, který od roku 1874 usiloval o vytvoření nové dostihové dráhy v Pardubicích za účelem získat podobně těžký dostih, jako byla Velká národní cena v Liverpoolu (**Kovář, 2011**).

Ten samý rok se zde běžela první Velká pardubická steeplechase a první ročník přilákal hned 14 startujících. Do pozitivního vývoje dostihů však zasáhla první světová válka (**Schmiedová, 2012**).

Také **Mahler (1995)** popsal, jak první světová válka poznamenala náš chov a s ním i dostihový sport. Po vyhlášení míru byl založen roku 1919 Československý Jockey Club, který měl opět obnovit narušený dostihový provoz. Později také vydal Plemennou knihu, přesně registrující plnokrevné koně na našem území.

V neděli 22. května 1921 se na závodišti ve Velké Chuchli běželo první Československé derby (**Anonym 3**).

Po druhé světové válce, při které dostihový sport jen skomíral, byl jmenován nový výbor Československého Jockey Clubu a v roce 1945 byly zahájeny pravidelné dostihy (**Dušek a kol., 1992**).

V roce 1946 byla z našich nejvýznamnějších dostihů ustavena trojkoruna, kterou představovala Velká jarní cena, Derby a St. Leger (**Mahler, 1995**).

Jockey Club byl roku 1950 rozpuštěn a pořadatelem dostihů se stal Československý dostihový spolek, který však působil pouze tři roky. Roku 1953 byly organizace dostihů svěřeny Státnímu závodišti Praha. V roce 1973 byly také poprvé použity startovací boxy. Roku 1998 byly uspořádány první dostihy v Kolesách a ve Světlé Hoře. Roku 2001 byla založena společnost s ručením omezeným TMM, která převzala pořádání dostihů ve Velké Chuchli a dostihy zde pořádá až dodnes (**Schmiedová, 2012**).

Nejvýznamnějším dostihovým dnem současnosti na závodišti ve Velké Chuchli je bezpochyby České derby, které se koná vždy třetí červnovou nedělí. Dotace dostihu představuje 2 500 000 Kč, a tak je České derby nejbohatším rovinovým dostihem ve středoevropském regionu (**Anonym 3**).

2.2.2 Vývoj dostihů v ostatních zemích

Slovensko

Jezdecké soutěže na Slovensku lze písemně doložit už v roce 1563 za korunovace Maxmiliána II. na uherského krále, kdy se mezi slavnosti s tím spjaté zařadily rytířské turnaje a závod na koních (**Mahler, 1995**).

První opravdové dostihy se na Slovensku konaly 22. května 1814 v Urmíně. Významný politik a literát hrabě Szechenyi prosadil zorganizování prvních dostihů v Bratislavě, které se uskutečnily roku 1826 (**Anonym 4**).

V Bratislavě byl založen slovenský Jockey Club a to v roce 1868 (**Schmiedová, 2012**). Bratislava se stala významným střediskem dostihů. Po druhé světové válce byly v roce 1949 pověřeny pořádáním dostihů v ČSR právě Státní závodiště v Praze a v Bratislavě (**Flade, 1990**).

Na východě Slovenska vznikl karpatský dostihový svaz, který pořádal závody v Košicích od roku 1867. Dostihy se běhaly také v Tatranské Lomnici. Roku 1877 se v Bratislavě běžela Trojkoruna (**Mahler, 1995**).

Roku 1993 zorganizovalo závodiště v Bratislavě poprvé v historii všech pět klasických dostihů. V současnosti organizuje rovinové dostihy včetně klasických, dostihy přes proutěné překážky a steeplechase. Ve druhé polovině července je na programu vrchol sezóny, Slovenské derby, a září je věnované Oaks a Saint Leger (**Anonym 4**).

Itálie

Dostihy se v Itálii pořádaly už v dobách antického Říma. První dostihy anglických plnokrevníků byly pořádány na počátku 19. století. V roce 1881 byl založen italský ekvivalent Jockey Clubu a v roce 1884 se běželo v Římě první italské derby.

Itálie má také mnoho dostihových drah s pískovým povrchem a dostihy se tu běhají jak na pravou, tak na levou ruku (**Schmiedová, 2012**).

Francie

Závody se ve Francii konaly podle anglického vzoru už za Ludvíka XIV., který zemřel roku 1715 (**Mahler, 1995**). První závodní dráha byla vybudována v Plaine des Sablons v roce 1776. V téže roce se zde konal závod na jednu míli s cenou pro vítěze ve výši 15 tisíc franků. Britský šlechtic lord Henry Seymour v roce 1833 založil Francouzský jezdecký klub (**Přikrylová, 1995**).

Tím, co pro Anglii znamenal Newmarket, se pro Francii stalo Chantilly, které se vyvíjelo na centrum kontinentálního turf. Nejdotovanější dostih Francie je Prix de l'Arc de Triomphe neboli Cena vítězného oblouku, který se koná vždy začátkem října na dostihovém závodišti v Long Champ (**Mahler, 1995**). Jen nepatrně méně prestižní než Cena vítězného oblouku je Grand Prix de Paris tedy Velká cena Paříže, která se běží vždy poslední červnovou nedělí. V již zmíněném Chantilly se také koná francouzské Derby a Oaks (**Přikrylová, 1995**).

Rovinové i překážkové dostihy pořádá ve Francii od roku 1995 asociace France Galop, která také zastupuje francouzský dostihový sport v zahraničí a spravuje šest hlavních dostihových závodišť Francie (**Schmiedová, 2012**).

Irsko

Irsko spolu s Anglií se staly královnami překážkových dostihů a chovu překážkových koní (**Jokl, 1977**).

Domovem irského dostihového sportu je po staletí Curragh. Dostihová dráha Curragh leží asi 50 km od Dublinu a je hlavním irským dostihovým střediskem. Známa dostihová dráha je také v LaytonBeach, kde se dostihy konají pouze jednou do roka a to na pláži. Datum tohoto dostihu je závislé na odlivu. Roku 1752 se v Irsku konal první překážkový dostih na 7 240 m (**Přikrylová, 1995**).

Roku 1760 byl v Curragh založen irský Jockey Club a první irské derby se běželo v Curragh v roce 1866 (**Schmiedová, 2012**).

Austrálie

V Austrálii nebyli vůbec žádní koně do r. 1788. Chov koní byl plně zaveden o jedenáct let později a první dostih se konal v Hyde Parku v Sydney v roce 1810. Sportu se dařilo především díky dováženým plnokrevným hřebcům (**Přikrylová, 1995**).

V roce 1838 bylo otevřeno závodiště ve Flemingtonu a roku 1861 se zde poprvé běžel nejslavnější dostih jižní polokoule Melbournský pohár (**Mahler, 1995**). **Přikrylová (1995)** popsala, že Melbournský pohár se běží na 3200 metrů a účastní se ho téměř každý kůň z Austrálie a Nového Zélandu. Sedmáct dní před Melbournským pohárem se koná Caulfieldský pohár, který je druhým nejdůležitějším dostihem v Austrálii a poprvé se jel roku 1879.

Derby pořádá každý ze šesti států Austrálie a stát Victoria dokonce ohlásil na tento den oficiální svátek (**Mahler, 1995**).

Dostihová autorita Austrálie, Australian Racing Board, byla založena v roce 1930 a zastupuje australský turf na mezinárodní úrovni. Na jednotlivých závodistiších v Austrálii pořádají dostihy Racing Clubs, tedy místní dostihové spolky (**Schmiedová, 2012**).

Amerika

První americká dostihová dráha byla postavena na Long Islandu roku 1665. V USA byl roku 1867 poprvé odstartován Belmont Stakes. Do roku 1897 bylo v Americe v provozu 314 závodistišť a v Kanadě 43. Na přelomu století byly v mnoha státech přijaty zákony proti sázkám a dostihům, což mělo na tento sport katastrofální dopad. V roce 1910 ještě přísnější zákon v New Yorku dostihy zcela zastavil (**Přikrylová, 1995**).

Mahler (1995) popsal spory dostihového sportu v USA s náboženskými fanatiky, které zapříčinily, že jsou závody zákonem povoleny jen v polovině států USA. Tam, kde se smí, závodí se třeba i každý den a někdy i v noci za umělého osvětlení. Centrem sázkařů se stalo Las Vegas, kde lze zbohatnout na všech dostizích světa, aniž by člověk byl jedinému přítomen.

Americkým ekvivalentem klasických britských dostihů je Kentucky Derby, Preakness Stakes, již zmiňovaný Belmont Stakes a také Coaching Club American Oaks. První tři dostihy dohromady tvoří Americkou Trojkorunu (**Edwards, 2008**).

Mezi dostihy kanadské trojkoruny patří Queen's Plate, dále Prince of Wales Stakes a Breeder's Stakes (**Schmiedová, 2012**).

Většina amerických dostihů se běží na škvárových drahách oválného tvaru. Toto se ale netýká dostihu Washington International, který se běží na travnaté trati v Laurel Parku (**Přikrylová, 1995**). Washington International se od roku 1952 stal vrcholným střetnutím výkvětu plnokrevníků ze všech kontinentů a je nazýván světovou korunou turfu (**Mahler, 1995**).

Ve spojených státech amerických se dostihy běhají obráceně než v Anglii, tedy na levou ruku, a proto jsou zde dostihové dráhy levotočivé (**Schmiedová, 2012**). Podle **Jokla (1977)** vynikají američtí žokejové velmi dobrým stylem sedu i vedením koně.

2.3 Překážkové dostihy a jejich vývoj

Dušek a kol. (1992) řadí překážkové dostihy spíše do vrcholových sportovních soutěží, tvrdě prověřujících kvalitu a připravenost koní i jezdců, neboť tyto dostihy nejsou výkonnostními zkouškami plnokrevných koní.

Nelze tvrdit, že kůň, který zvítězí ve velkém překážkovém dostihu, je předurčen pro chov. Takovýto kůň může být kvalifikován jako vytrvalý, houževnatý a dobrého charakteru, ale tyto vlastnosti jsou potřebné pro chov polokrevných koní, nikoli plnokrevníka (**Jokl, 1977**).

Mnoho koní používaných pro překážkové dostihy pochází z řad neúspěšných rovinových koní, jiní jsou šlechtěni záměrně pro co nejlepší výkony v překážkových závodech (**Dobešová**).

Překážkové dostihy se dělí na dostihy přes proutěné překážky, steeplechase a steeplechase cross-country (**Anonym 1**).

Steeplechase má kořeny jak v loveckém ježdění, tak v rovinných dostizích (**Edwards, 1995**). Historické prvenství patří Irsku, zde se jel první překážkový dostih tedy první steeplechase. Při těchto jízdách ještě trať nebyla vytyčena (**Jokl, 1977**). Avšak vůbec první oficiálně uznaný dostih známý jako Anglická národní steeplechase se běžela roku 1830 a byla dlouhá 6,4 km (**Otrubová**).

Roku 1836 byla u Liverpoolu uspořádána obzvlášť velká steeplechase, která byla v roce 1839 pojmenována Velká liverpoolská steeplechase. Tento závod se v Liverpoolu v Aintree pořádá dosud. Z Anglie se překážkové dostihy rychle rozšířily do Evropy a tím i do českých zemí. Když bylo roku 1874 získáno trvalé místo pro závodistiště v Pardubicích, byl uspořádán první velký překážkový závod s názvem Velká pardubická steeplechase (**Jokl, 1977**).

Bezpochyby nejnáročnějším dostihem na evropském kontinentě je právě česká Velká pardubická, která se běží na trati dlouhé 6 900 metrů a koně musí na dráze překonat celkem 31 překážek (**Edwards, 2008**).

Velká pardubická je klasifikována jako Listed dostih pro šestileté a starší koně. Jedná se o dostih s tou nejdelší tradicí v České republice a právě Taxisův příkop zůstává tou největší a nejtěžší překážkou u nás (**Schmiedová, 2012**). Právě pro příliš těžké a nebezpečné překážky je Velká pardubická obávaná i mezi zahraničními jezdci (**Edwards, 1997**).

Od roku 1960 učinil český překážkový sport značný skok, zvýšil se zejména počet steeplechase, kterých se v této době pořádalo kolem 130 (**Dušek a kol., 1992**).

2.4 Klusácké dostihy

Při klusáckém dostihu sedí jezdec na dvoukolové sulce, která byla vynalezena roku 1892 (**Edwards, 2008**). **Jokl (1977)** popsal sulku jako lehký dvoukolový vozík, který má značný vliv na výkon klusáka a čistotu jeho akce. Správné vyvážení, zapřažení a postroj klusáka je velmi složité, ale mnohem složitější je i kování klusáků oproti plnokrevníkům, protože vyžadují přesné, vyvážené a vyměřené podkovy.

V polovině 19. století vzniklo jedno z nejslavnějších amerických plemen, americký klusák, který je nejrychlejším koněm pro klusácké dostihy na celém světě. Americký klusák sice připomíná anglického plnokrevníka, ale je těžší a robustnější a má nápadně silnou zád' (**McBane a Douglas-Cooper, 1997**).

Mnohem hojnější než klusáci jsou ve Spojených státech mimochodníci, což jsou koně, jejichž nohosled v klusu není diagonální, ale laterální (**Edwards, 1995**). Dostihy mimochodníků jsou rozšířené také v Austrálii a na Novém Zélandu. Při mimochodu se pohybují obě levé nebo obě pravé končetiny koně současně, a to umožňuje dosahovat ještě vyšší rychlosti než u diagonálních klusáků (**Anonym 5**).

Klusácké dostihy se dělí:

a) podle kvalitativní úrovně chovatelské zkoušky (CH) - dostihy pro určitou věkovou kategorii nebo určité pohlaví a standardní dostihy (SD) - dostihy především pro koně nejlepší úrovně, pro 3leté a starší, nebo 4leté a starší koně.

Klasickými dostihy se rozumí 6 vybraných chovatelských zkoušek, a to Velká cena dvouletých, Velká jarní cena tříletých, Velká cena tříletých, Velká jarní cena čtyřletých, St. Leger a České derby.

b) podle druhu propozice - ceny a handicapy, které se dále dělí podle způsobu startu na autostarty a dostihy s metrážním rozpětím

c) podle uspořádání – heaty

d) podle účelu - kvalifikační dostih - propagační dostih

e) podle způsobu použití koně - v sulce a pod sedlem (**Anonym 6**).

O původ klusáckých dostihů se současně zasloužily dvě země, a to Rusko a Amerika. Závodů klusáků se šířily do světa pomaleji než dostihy rovinové a překážkové. Původní československý chov klusáků se formoval z dovezených orlovských, amerických i francouzských klusáků od roku 1860. V roce 1900 bylo založeno dostihové středisko v Novém Městě na Moravě a roku 1903 také v Bratislavě (**Mahler, 1995**). První derby v Československu bylo vypsáno v meziválečném období a druhé až roku 1953 (**Dušek a kol., 1992**).

Klusácká sezona trvá déle než cvalová a v některých zemích je dokonce celoroční. Na amerických drahách není výjimkou i 15 závodů denně. Klusáčtí koně musí vydržet velké fyzické zatížení, oproti anglickým plnokrevníkům, kteří absolvují v průměru okolo 10 závodů za sezonu, běží klusáci někdy i přes 50 (**Mahler, 1995**).

USA jsou vedoucí zemí v klusáckých dostizích a mají více než 70 dostihových drah. V Evropě, a to zejména ve Skandinávii a Rusku, jsou klusácké dostihy mnohem populárnější než rovinné (**Edwards, 2008**).

2.5 Anglický plnokrevník

Anglický plnokrevník byl vyšlechtěn v Anglii v 17. a 18. století křížením tří arabských hřebců – Darley Arabiana, Godolphina Barba a Beyrley Turka (**Ransford, 2004**). Tato legendární hřebčí trojice byla přiřazena k arabským klisnám, které byly dovezeny přímo z arabské pouště a daly základ jednomu stu takzvaných „královských klisen“ (**Mahler, 1995**).

Všichni tito koně jsou registrováni v prvním svazku plemenné knihy General Stud Book uzavřeném v roce 1791 (**Jokl, 1977**). Jednalo se však teprve o Předmluvu k prvnímu dílu Všeobecné plemenné knihy, který byl dále upravován a doplňován. Až roku 1808 vyšel první díl Všeobecné plemenné knihy, v originále General Stud Book, který lze považovat za konečný. Za anglického plnokrevníka nemůže být považován žádný kůň, který svými předky nenavazuje z obou stran na některého z předků zapsaných v této knize (**Schmiedová, 2012**).

Od tří zakládajících plemenů se odvozují první čtyři linie plnokrevníků a to Herod, Eclipse, Matchen a Highflyer (**Edwards, 1992**).

Podle **Hanáka (1990)** je anglický plnokrevník právem nazýván „superatletem“ v biologické říši, který byl po staletí šlechtěn člověkem na dvě rozhodující užitkové vlastnosti, a to na ranost a rychlost. **Jelínek (1986)** popisuje, že jde o plemeno, které se uplatnilo při zlepšování většiny teplokrevných koní a je tedy stále potřebnou složkou při zlepšování ostatních teplokrevných plemen, protože neexistuje jiné, v tomto smyslu výkonnější plemeno, které by bylo možno využít. Také **Schmiedová (2012)** uvádí, že anglický plnokrevník je pro své vynikající vlastnosti používán k zušlechťování jiných plemen koní. **Vogel (1996)** popsal, že do šlechtění anglického plnokrevníka bylo vloženo značné množství peněz a chovatelského úsilí.

Naším prvním zařízením pro chov anglického plnokrevníka byl hřebčín Napajedla. Úroveň hřebčína byla tak vysoká, že do něj byly posílány k zapouštění i klisny ze zahraničních chovů. V chovu byla velmi přísná selekční kritéria, a to podle dosažené výkonnosti i rodokmenové hodnoty (**Dušek a kol., 1992**). Pro své vynikající výsledky proslul hřebčín jako velmi významný reproduktor dobrých dostihových koní (**Neumann, 1986**).

Jsou to právě dostihy, které napomohly zrodu tohoto nejrychlejšího a nejušlechtilejšího koně světových dějin, anglického plnokrevníka (**Schmiedová, 2012**). Také podle **Duška (1999)** jsou angličtí plnokrevníci nejrychlejšími koňmi, stejně jako ve vytrvalosti dominují koně arabští. Výkonnostně se dělí na letouny, mílaře a vytrvalce.

Anglický plnokrevník je kůň s dobře osvaleným, silným tělem a s vynikajícími cvalovými a skokovými schopnostmi (**Hermsen, 1997**). **Edwards (1992)** uvedl, že plnokrevník je fyzicky i psychicky velmi odolný a neobyčejně odvážný. Díky jeho napjaté, senzitivní až nervózní povaze je ale poměrně náročný na zacházení. Podle **Příkrylové (1995)** je nejdůležitější původ koně, a to zejména ze strany matky. I přesto však původ může někdy zklamat. Někteří koně s nejlepším původem se mohou projevit jako velmi pomalí.

2.5.1 Systém podpory českého chovu anglického plnokrevníka

Každá země má vytvořený program na podporu majitelů a chovatelů anglického plnokrevníka. Podporu v České republice tvoří:

- majitelské prémie – jsou vypláceny majitelům českých odchovanců v dostizích od III. kategorie výše
- dostihy pro koně českého chovu
- chovatelské prémie (**Luka, 2004**).

2.6 Trenéři dostihových koní

Trenérem dostihového koně může být pouze osoba, která dovršila 18 let života a získala příslušnou trenérskou licenci. Trenéři se rozlišují na trenéry z povolání a trenéry majitele (**Dostihový řád, 2013**). Trenér-majitel smí oproti trenérům z povolání trénovat pouze pět koní v majetku svém nebo nejbližších členů rodiny (**Anonym 1**).

Je to sice trenér, kdo dostihového koně naučí běhat dostihy, ale jeho sláva zřídka kdy dosáhne dále než k uším zkušenějších sázkařů. Trenéři, stejně tak jako žokejové, dostávají určité procento z peněz, které kůň v závodě vyhraje (**Příkrylová, 1995**).

Velmi důležitou vlastností trenéra je jeho pozorovací schopnost. Zkušený trenér umí předvídat vývoj i výkonnost svých svěřenců. Jeho stáj musí mít velmi dobré jezdce a dostatečný počet ošetřovatelů koní (**Jokl, 1977**).

Trenérovi je zakázáno v dostihu, jehož se účastní jím trénovaný kůň, sázet na jakéhokoli dostihového koně. Dále smí trenér přijímat pokyny a instrukce týkající se jím trénovaného koně, pouze od majitele tohoto koně nebo od jeho zmocněnce (**Dostihový řád, 2013**).

2.7 Jezdci dostihových koní

Podle **Dostihového řádu (1999)** mohou dostihové koně jezdit v dostizích jen osoby, které získaly příslušnou jezdeckou licenci. Jezdci dostihových koní se rozlišují na amatéry a jezdce z povolání. Jezdci z povolání se dále rozlišují na žáky, jezdce a žokeje.

Jezdec dostihových koní je profesionál vyučený ve svém oboru a je připraven podávat v sedlech jemu svěřených koní maximální výkony. Od trenéra či majitele je před dostihem seznámen s povahou koně a s jeho schopnostmi, čehož následně využije v konkrétním dostihu (**Anonym 7**).

Mahler (1995) uvedl, že talentovaný kůň potřebuje talentovaného jezdce a předpokladem úspěchu je jejich dokonalá spolupráce. Jezdci v naprosté souhře vedou cval koně, odhalují jeho síly v celém poli soupeřů, reagují na vývoj situace a umějí vystupňovat závěrečný útok. Popsal také zaměstnání u koní jako tvrdou práci plnou fyzické i duševní námahy, kterou mohou vykonávat jen opravdoví nadšenci. Na žáky

dostihových učilišť i na samotné žokeje se kladou neobyčejné požadavky a i jejich životospráva je přísně sledována.

Žokej pracuje ve vyčerpávajícím rozvrhu a má extrémně nebezpečné zaměstnání, které pro svůj bezpečný výkon vyžaduje rychlé reakce a přesné rozhodování (**Landolt, 2017**).

Správný sed jezdce, který koně neruší, upevňuje jeho rovnováhu a určuje správné tempo dostihu, dobré nervy a rychlé reakce ve správném okamžiku jsou pro úspěch v dostihu velmi důležité (**Flade, 1981**). Jezdci po celém světě jezdí dostihy s velmi krátkými třmeny a ve velmi nízké příkrčené pozici, která snižuje odpor větru. Tento styl přinesl z Ameriky jezdec Willie Simms (**Přikrylová, 1995**).

Jezdci mohou dostih odjet pouze podle vydaného příkazu, takzvaného ordre trenéra. Startující jezdci tedy jezdí podle vydaného příkazu, ale někdy i proti němu, neboť ani dobrý trenér nemůže předvídat všechny nástrahy v průběhu dostihu a upozornit na ně (**Flade, 1981**). Jezdec dostihových koní nesmí sám ani prostřednictvím jiných osob uzavírat sázky na dostihy a nesmí předávat dalším osobám informace o koních, kteří se závodů účastní (**Dostihový řád, 2013**).

Pro ty, kteří jsou menší postavy a udrží svoji hmotnost zhruba pod 55 kg pro rovinové dostihy a pod 65 kg pro dostihy překážkové, je kariéra dostihového jezdce velkou příležitostí. Podmínkou pro získání licence profesionálního jezdce je úspěšné ukončení některé ze středních škol s výukou jezdeckví a ošetřování koní. Titul žokej začne jezdci náležet poté, kdy získá padesát vítězství. Žáci středních škol jezdeckého sportu se mohou účastnit dostihů společně s profesionálními jezdci, ale také jsou pro ně vypisovány dostihy, v nichž startují pouze oni, tedy takzvané dostihy jezdců-žáků (**Anonym 1**).

Již v minulosti se v několika zemích s dostihovou tradicí prosadili i ženy jako profesionální jezdkyňe. Průlom nastal v Americe, kde řada žen začala pravidelně vítězit (**Přikrylová, 1995**). Podle **Browna (2015)** jsou však vedle mužů, jakožto dostihových jezdců, žokejky ve větší míře podceňovány v překážkových dostizích, kde je jejich účast nízká.

2.7.1 Příprava dostihového jezdce

Kvůli stanovené váze před dostihem, která se pohybuje většinou kolem 50 kilogramů a to včetně dresu a sedla, soustavně podstupují jezdci dostihových koní přísné diety. Často také naběhají nekonečné kilometry navlečení do svetrů či kožichů (**Mahler, 1995**). Správná tělesná příprava dostihového jezdce musí vést k rozvoji pohyblivosti, obratnosti, vytrvalosti a rychlosti (**Klement, 1986**).

Flade (1981) uvedl, že velký význam při přípravě na dostihy má vlastní příprava jezdce, ke které patří:

- a) včasné přezkoušení tělesné hmotnosti a její udržování
- b) tělesná a duševní koncentrace
- c) shromáždění informací o koni, kterého v dostihu jezdec pojede, i o druhých účastnících dostihu

Podle **Klementa (1986)** musí výcvik dostihového jezdce především navazovat na základní jezdecký výcvik, neboť dobrým dostihovým jezdce se bez základního výcviku může stát jen pohybově mimořádně nadaný jedinec. Dobré sportovní výkony dostihového jezdce dále vyžadují dokonalou tělesnou, psychickou, morální a intelektuální přípravu. Vynikající kondice jezdec nedosáhne jen v sedle koně. A přesto, že zátěž dostihového jezdce z povolání je fyzicky značně náročná, měl by provádět ještě doplňkový sport či cvičení. Velmi důležité je také systematické rozšiřování vědomostí a zkušeností a technicko-taktická příprava. Povinností dostihového jezdce je tedy systematická příprava k maximálnímu výkonu v dostihu a schopnost vydat v optimálním okamžiku všechny fyzické a duševní síly, aby trénovanost koně byla plně realizována ve výsledku dostihu (**Klement, 1986**).

2.8 Dostihové školy v České republice

2.8.1 Střední škola dostihového sportu a jezdeckví

Tato střední škola sídlí v těsném sousedství závodiště ve Velké Chuchli již více než 60 let. V roce 1991 se stávající zemědělské odborné učiliště přeměnilo na střední odborné učiliště zemědělské. V roce 2006 došlo ke změně názvu školy na Střední školu dostihového sportu a jezdeckví. Od 1. září 2010 začala výuka oboru s názvem Jezdec a chovatel koní se zaměřením na dostihový sport (**Anonym 8**).

Jako jediná škola v České republice se specializuje na přípravu dostihových jezdců, ošetřovatelů a stájového personálu. Má také vlastní stáj, kde žáci získávají první zkušenosti a dovednosti, které ve vyšších ročnících rozvíjejí na smluvních pracovištích u jednotlivých trenérů (**Anonym 1**).

Proto je tato škola komplexním vzdělávacím zařízením pro přípravu dostihových jezdců a vedoucích pracovníků na úseku chovu a tréninku dostihových a sportovních koní. Za dobu své existence vychovala už více než tisíc absolventů, z nichž řada se stala významnými žokeji a trenéry (**Anonym 8**).

2.8.2 Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem

Areál školy se nachází v obci Kladruby nad Labem. Střední odborné učiliště zemědělské vzniklo v roce 1952. Absolventi školy působí úspěšně na kolbištích všech jezdeckých disciplín, westernového ježdění, na dostihových drahách i ve vozatajských soutěžích. Za 60 let připravila škola více než 2200 absolventů. Desítky absolventů působících v zahraničí jsou důkazem toho, že škola svým významem přesáhla hranice republiky. Teoretická výuka probíhá výhradně v budovách v Kladrubech nad Labem. Odborný výcvik je zajišťován ve spolupráci s Národním hřebčínem Kladruby nad Labem, Šlechtitelským chovem koní Kubišta s.r.o. Měník, sportovní a dostihovou stájí Vasury Kolesa a dalšími významnými chovy a stájemi (**Anonym 10**).

2.8.3 Střední škola hotelová a služeb Kroměříž

Tato střední škola poskytuje vzdělání ve tříletém učebním oboru chovatel koní a jezdec. Odbornou praxi mohou žáci vykonávat v Hřebčíně Napajedla a také v Zemském hřebčinci Tlumačov (**Anonym 1**).

Absolvent této školy se realizuje v oblasti sportovního nebo dostihového ježdění, chovu koní a odchovu hříbat. Je připraven pro práci v jízdárnách, sportovních stájích, plemenářských zařízeních i pro soukromé podnikání v zemědělství. Absolventi, kteří úspěšně vykonali závěrečnou zkoušku, mohou pokračovat v dalším nástavbovém studiu ukončeném maturitní zkouškou. Obor dává absolventům široké možnosti uplatnění v České republice i v zahraničí (**Anonym 9**).

2.9 Dostihové závodiště

Závodiště musí být schváleno orgánem státního veterinárního dozoru a také Jockey Clubem České republiky. Jockey Club podle úrovně vybavení zařadí závodiště do kategorií A, B nebo C. Může také zvláštním předpisem stanovit maximální počty koní, kteří se mohou účastnit dostihu na jednotlivých závodištích (**Dostihový řád, 2013**).

Součástí každého závodiště je dostihová dráha, která je po celé délce zřetelně vytyčena. Povrch dráhy tvoří nejčastěji trávník, méně často potom písek nebo dirt (**Dušek, 1999**). Jockey Club pravidelně provádí inspekce dostihových drah (**Luka V., 2004**). V České republice jsou pouze závodiště s travnatým povrchem a téměř všechna pořádají jak rovinové tak i překážkové dostihy (**Schmiedová, 2012**).

Tab. č. 1: Kategorizace dostihových závodišť v České republice

Závodiště	Délka dráhy	Kategorie
Velká Chuchle	2180	A
Karlovy Vary	2000	A
Most	1800	A
Pardubice	2200	A
Slušovice	1480	B
Mímoň	1200	C
Netolice	1420	C
Lysá nad Labem	1500	C
Kolesa	1400	C
Brno	1200	C
Benešov	neuveдено	C
Světlá Hora	1200	C

(<http://www.dostihyslusovice.cz>)

2.10 Trénink

Trénink je modelovým příkladem adaptace organismu koně na plánovité a systematické zatěžování. Adaptační efekt tréninku se zvyšuje vhodným zatěžováním organismu, tedy působením tréninkových adaptačních podnětů. Tréninkové podněty jsou charakterizovány intenzitou zátěže, objemem zátěže a určitou frekvencí těchto podnětů v průběhu týdenního tréninkového mikrocycly. Významným činitelem v rozvoji adaptace je také vztah mezi fází tréninkových podnětů a fází zotavení (**Hanák, 1984**).

Příkrylová (1995) popsala trénink dostihových koní jako časově náročné a vysoce kvalifikované umění, které jak trenéry, tak i samotné jezdce zaměstnává takřka na celý den. Používané tréninkové metody se mezi jednotlivými stáji i zeměmi značně liší. Podle **Duška (1999)** je trénink cyklickým procesem spočívajícím v rozumném střídání vystupňované námahy, zotavení koně a superkompenzace.

Hanák (1984) dále popisuje trénink dostihového koně jako dlouhodobý fyziologický proces, kterým se organismus postupně přizpůsobuje na opakovaná zatížení určité intenzity a objemu. Z fyziologického hlediska v něm tedy můžeme rozlišovat dvě stránky, které jsou neoddelitelně spojeny. První z nich se týká osvojování a zdokonalování pohybových činností a označuje se jako výcvik koně. Druhá stránka se týká morfologického a funkčního přizpůsobování orgánů a tkání k požadavkům trénované pohybové zátěže a označuje se jako vlastní trénink koně.

Plnokrevný roček přichází z hřebčínů do tréninkového střediska v průměrném věku 19 měsíců. Ročci mají být podrobni přípravnému výcviku v hřebčíněch ještě před svým odchodem do tréninkového střediska (**Jokl, 1977**). Nejprve majitel či trenér zakoupí ročka, poté se kůň zajíždí, vodí na lonži a obsedne. Vše je třeba dělat trpělivě a jemně (**Příkrylová, 1995**). Po obsednutí se kůň začíná připravovat na svou první sezónu dostihové kariéry. Tréninkový program by měl být různorodý a sestavený danému koni na míru. Cílem práce pod sedlem je návyk na práci individuální i skupinovou, tedy práci v lotu. Pro rozvoj obratnosti koně a upevnění rovnováhy pod jezdce je vhodný členitý terén. Pokročilí dvouletci se učí kentrovat, tedy pomalu rovnoměrně cválat a později i galopovat, rozvíjet rychlost (**Škeříková, 2016**).

Trénink dostihových koní zpravidla rozdělujeme na tři období. 1. období od začátku listopadu do konce února, 2. období od 1. března do konce června, 3. období od 1. července do začátku listopadu, tedy do skončení dostihové sezóny (**Jokl, 1977**).

Trenér rozhodne o tréninkovém plánu každého koně a nejvhodnější vzdálenosti, na níž by měl závodit. Jakmile je podle jeho úsudku kůň připraven běžet, přihlásí jej do dostihu (**Příkrylová, 1995**). Podle vloh se někteří koně jako sprinteři a mílaři specializují na krátké tratě (1000-1800 m) nebo jako středotraťáři a vytrvalci na tratě delší, nad 1800 m (**Škeříková, 2016**).

Kůň pro překážkové dostihy musí vyhovovat několika základním požadavkům. Patří sem dobrý charakter, vytrvalost, vrozená skoková schopnost a dostatečná rychlost. Tvrdý výcvik na překážkách vyžaduje volbu tvrdého koně, kterého možný pád neodradí od skákání. (**Jokl, 1977**). Do tréninku pro překážkové dostihy se zpravidla zařazují 4 až 5letí plnokrevníci, kteří nebyli zařazeni do chovu, případně pak 3 až 4letí polokrevníci (**Dušek, 1999**).

Neexistuje a ani nemůže existovat jednotné tréninkové schéma pro všechny koně, ani pro určité disciplíny. Existuje pouze tvořivý přístup trenéra, vycházející ze základních fyziologických poznatků a přihlížející k individuálním vlastnostem každého koně. Je tedy v kompetenci trenéra, jak sestaví strukturu tréninkového procesu každého koně, protože právě trenér musí vědět, co v organizmu tou kterou zátěží vyvolá a co jí v tréninkovém efektu dosáhne. Toto je princip efektivního a racionálního tréninku dostihových koní (**Hanák, 1984**).

3. Cíl práce

Zájem o dostihový sport sahá daleko do naší historie. Dostihy byly a jsou pro veřejnost velmi vzrušující sportovní událostí a i dnes se dostihová závodiště po celém světě těší velké návštěvnosti. Přesto však mají příznivci dostihového sportu velmi omezený přístup k informacím o jeho historii a vývoji. Stejně tak je to i s významnými osobnostmi, které jsou spojeny se světem dostihů, a to jak dostihový jezdci, tak trenéři a v neposlední řadě především samotní koně.

Cílem této bakalářské práce bylo posoudit úroveň českého dostihového sportu a to především na základě úspěšnosti koní českého chovu, českých dostihových jezdců a trenérů.

Tento cíl byl naplněn následujícími dílčími cíli:

1. Zaznamenat a vyhodnotit úspěšnost nejen koní českého chovu, ale také českých dostihových stájí, jezdců a trenérů v letech 1993 – 2016.
2. Posoudit intenzitu chovu anglického plnokrevníka v návaznosti na dostihový sport.
3. Zachytit důležité mezníky v historii dostihového sportu na území České republiky i v zahraničí.
4. Posoudit účast a úspěšnost žen jakožto jezdkyň v dostizích působících v České republice.
5. Shrnout, jaké nároky klade dostihový sport na organismus koně a jezdce.
6. Z dosažených výsledků vyvodit doporučení pro další rozvoj dostihového sportu v České republice.

4. Materiál a metodika

Bakalářská práce byla vypracována na základě dostupné literatury. Další potřebné informace pro posouzení současné úrovně českého dostihového sportu byly získány ze Sborníků, výročních zpráv a statistik Jockey Clubu České republiky a z dostupných internetových článků a diskuzí, týkajících se dostihového provozu a chovu anglického plnokrevníka.

Pro dosažení potřebných výsledků byly sledovány tyto ukazatele:

- počet dostihových koní startujících v České republice
- počet dostihových jezdců, trenérů, stájí a závodišť
- úroveň financování českého turfů
- zisky koní českých majitelů z rovinových i překážkových dostihů v zahraničí
- účast koní českého chovu v dostihovém provozu v České republice
- počty domácích klisen plnokrevně zapuštěných v České republice a počty živě narozených hříbat
- počet koní importovaných do České republiky a počty exportovaných koní z České republiky

Sledované období bylo v rozmezí let 1993 až 2016. Množství startů, vítězství a dosažené zisky koní za jednotlivá období byly zaznamenány do tabulek. Počty startujících koní a stejně tak počty jezdců, trenérů, stájí, závodišť, zapuštěných klisen a importovaných koní byly vyjádřeny graficky.

Postavení žen, jakožto dostihových jezdkyň, v českém turfů bylo rovněž součástí práce. Data týkající se počtu závodících jezdkyň v České republice byla získána z výsledků šampionátů jezdců v rovinových i překážkových dostizích, z nichž byl následně procentuálně vyjádřen počet jezdkyň, a to z celkového počtu českých i zahraničních jezdců.

Nároky dostihového sportu na koně a jezdce byly rozděleny do tabulek. V tabulkách jsou uvedeny nároky fyzické i psychické a jednotlivé body jsou stručně vysvětleny. Stejně tak byly popsány a shrnuty do tabulek určité fyzické a psychické stavy, postihující koně i jezdce v případě nedostatečné přípravy.

V závěru práce jsou přehledně shromážděny dosažené výsledky a z nich vyvozeny doporučení pro další rozvoj dostihového sportu v České republice.

5. Výsledky a diskuze

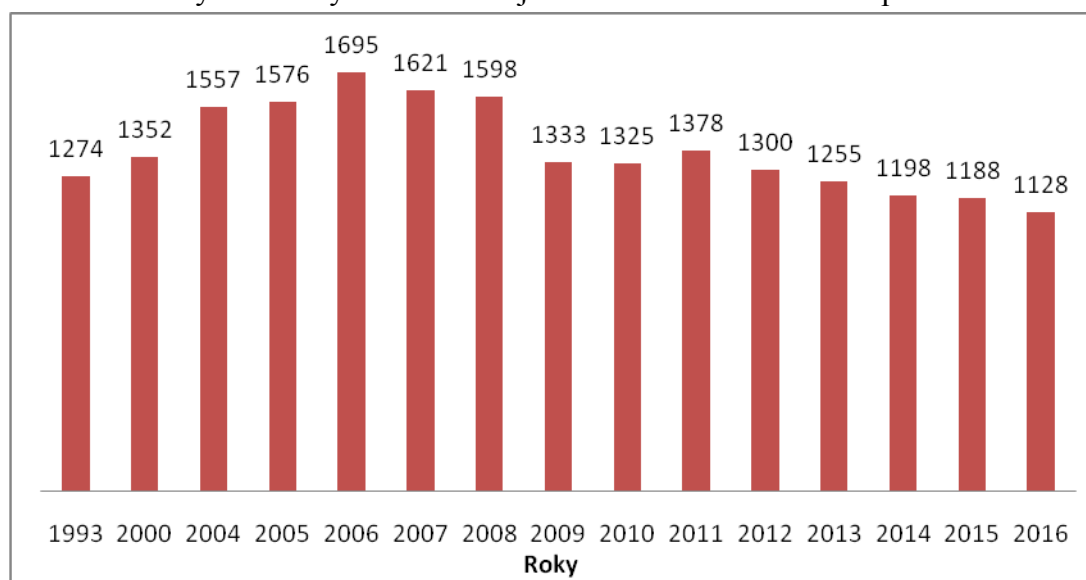
5.1 Základní ukazatele v dostihovém provozu v České republice

Pojem dostihový sport by neznamenal nic bez závodních plnokrevných koní, dostihových závodistišť, jezdců, trenérů a hlavně dostihových stájí. Proto jsme zaznamenali vývoj a současný stav těchto důležitých ukazatelů dostihového sportu v Čechách.

Graf č. 1 uvádí počet startujících dostihových koní v uvedených letech v České republice. Údaje jsou zaznamenány od roku 1993 po rok 2016. Za těchto 23 let bylo množství dostihových koní celkem proměnlivé. V jednu chvíli můžeme pozorovat nárůst a hned v dalších letech značný úbytek. Nejvíce koní startovalo v dostizích v roce 2006 a to celkem 1695 koní, od té doby jejich počty stále klesají a v roce 2016 už startovalo pouze 1128 koní. Podle **Holubcové (2014)** jsou důvodem, proč někteří majitelé z turfů odcházejí nebo výrazně utlumují své aktivity, vysoké náklady. Často je výše souhrnných nákladů překvapující a někdy vede až k platební neschopnosti majitele, protože trénink a provoz dostihového koně stojí ročně zhruba mezi 150 tisíci až 300 tisíci Kč.

Tato skutečnost může být jedním z důvodů úbytku nejen dostihových koní, které každoročně v dostizích startují, ale také úbytku počtu působících trenérů (viz graf č. 2), protože pokud nebudou majitelé nakupovat koně, trenéři tak přijdou o práci.

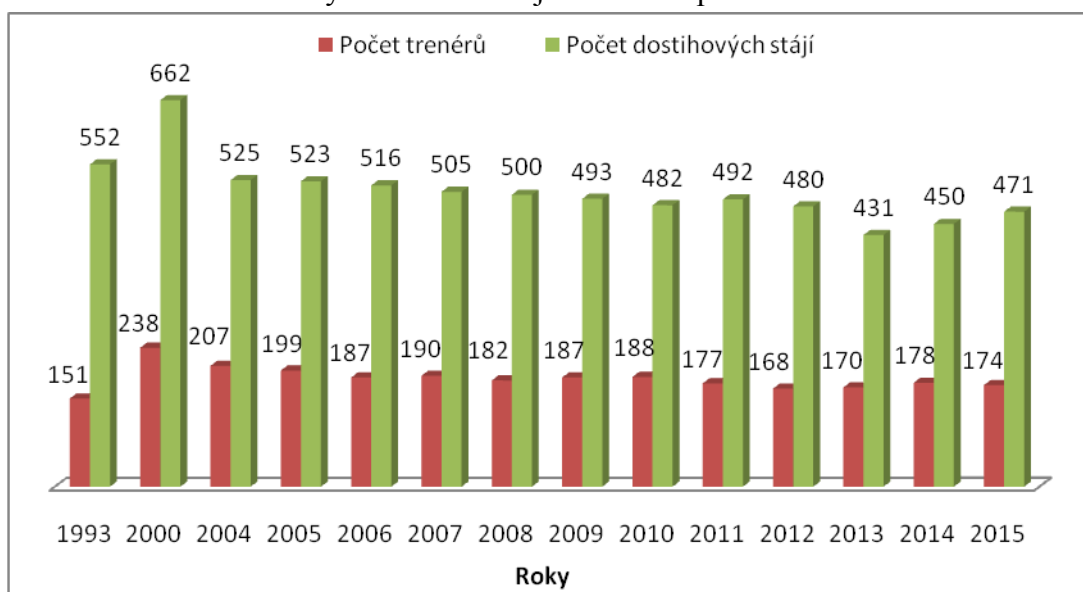
Graf č. 1: Počty dostihových koní startujících v dostizích v České republice

Veškerou přípravu koně do dostihů řídí jeho trenér. Rozhodovat musí o správném tréninkovém plánu, nejvhodnějším dostihu a také o dobrém žokejovi. Můžeme tedy říci, že výsledky koní v dostizích jsou vizitkou především jejich trenérů.

V grafu č. 2 jsou zaznamenány počty trenérů a dostihových stájí v Čechách v uvedených letech. Od roku 1993, kdy bylo v Čechách registrováno 151 trenérů, se jejich počet výrazně nezměnil. Pouze v roce 2000 zde působilo 238 dostihových trenérů, poté už se jejich počet stále držel pod 200 a roku 2015 už registrujeme pouhých 174 trenérů. Podobně je to také s dostihovými stájemi, jejichž počet od roku 1993, kdy bylo registrováno 552 stájí, stále klesá. Výjimkou je rok 2000, kdy bylo registrováno 662 dostihových stájí.

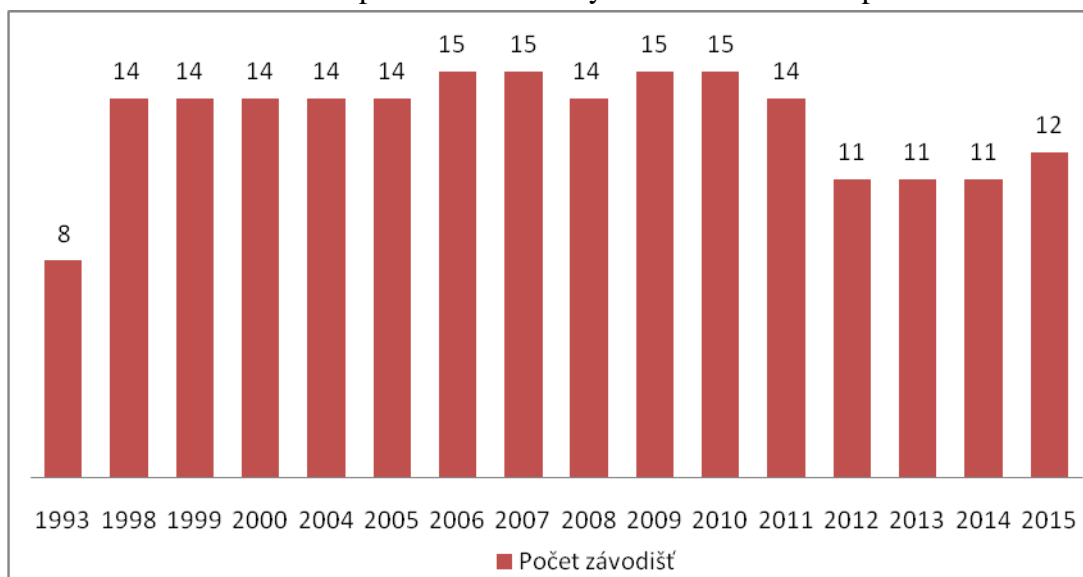
Graf č. 2: Počet dostihových trenérů a stájí v České republice

Veškeré dostihové dění se odvíjí na dostihových závodištích. Během celé dostihové sezóny si právě zde trenéři se svěřenými koňmi poměřují své síly. V grafu č. 3 jsme zaznamenali počty těchto dostihových závodišť v České republice v některých letech. V roce 1993 bylo v Čechách v provozu pouze 8 dostihových závodišť. Od roku 1998 až po rok 2011 se u nás už dostihy běhaly na 14 závodištích, vyjma let 2006, 2007, 2009 a 2010, kdy bylo využíváno 15 závodišť. Od roku 2012 už je v provozu pouze jedenáct, jen v roce 2015, když se opět začaly konat dostihy v Mimoni, bylo využíváno celkem 12 domácích závodišť.

Mezi naše nejlepší dostihová závodiště bezpochyby patří závodiště ve Velké Chuchli, v Pardubicích, Karlových Varech a také mostecký Hipodrom.

Graf č. 3: Počet závodíšť v provozu v uvedených letech v České republice

V tabulce č. 2 jsme pro srovnání uvedli počty konaných dostihových dnů v Čechách a na Slovensku. U nás se každoročně pořádá kolem 60 až 70 dostihových dnů, přičemž na Slovensku pouze něco kolem 20. Ve srovnání s našimi slovenskými sousedy si tedy v počtu závodních dní stojíme podstatně lépe. Například v roce 2011 to bylo až o 47 pořádaných dostihových dní více.

Tab. č. 2: Počet pořádaných dostihových dnů v České republice a na Slovensku

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Česká republika	68	68	58	61	62	63
Slovensko	23	21	21	19	21	20

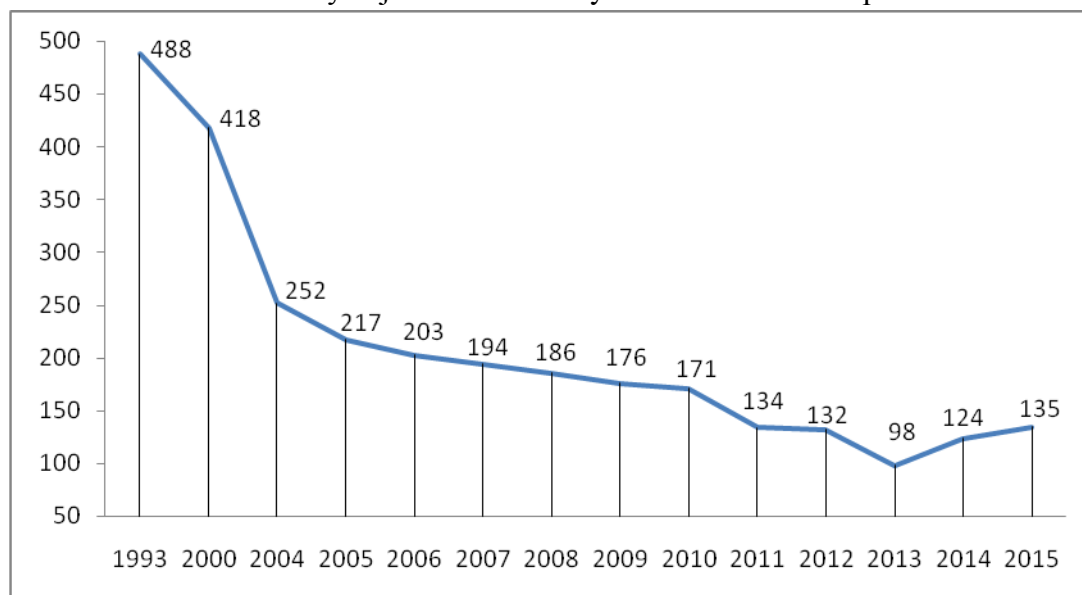
Podle **Příkrylové (1995)** je pro dostihového diváka klíčovou postavou dostihového dne žokej. A opravdu úspěšný žokej se může stát i národním hrdinou.

V grafu č. 4 je však zaznamenán pokles v počtu dostihových jezdců v České republice od roku 1993 až po rok 2015. Množství jezdců kleslo ze 488 v roce 1993 až na pouhých 135 jezdců v roce 2015. Na základě těchto čísel lze říci, že český dostihový provoz se potýká s velkým problémem a tím je velmi neuspokojivý stav v zastoupení dostihových jezdců. Hlavním důvodem tohoto dlouholetého problému bude bezpochyby malý počet vhodných adeptů pro dostihové ježdění. Uchazečům střední dostihové školy často chybějí morální předpoklady, nemají odhodlání ani cílevědomost. Je proto zřejmé, že studentům v průběhu studia ani v jeho závěru není udělena potřebná dostihová licence.

I přes všechny tyto nepříjemné skutečnosti týkající se jezdeckého zastoupení českého turf, jsou naši žokejové velmi úspěšní a výborně se prosazují také v zahraničí, kde své síly poměřují s jezdci vysoké úrovně. Stejně tak uvádí **Minařík (2016)**, že jsou čeští žokejové v posledních letech úspěšní i na střeoevropských závodíštích a o jejich práci je zájem. Nutno brát zřetel na rozdílné podmínky našich a zahraničních žokejů, ve kterých zmínění vykonávají toto náročné řemeslo.

Rozhodující je počet startů v jedné sezoně, přičemž u nás je to přibližně 100-200, ve vyspělých dostihových státech kolem 600-1000. Mnohonásobný počet startů znamená rychlejší růst zkušeností a možnost dříve se stát zralým a zkušeným žokejem.

Graf č. 4: Počet dostihových jezdců v uvedených letech v České republice

5.2 Financování dostihového provozu v České republice

Základním předpokladem pro uspořádání dostihového dne jsou finanční prostředky potřebné na dotace, o něž jsou vypisovány jednotlivé dostihy. Financování dostihů probíhá v České republice formou dotací, sázek, příspěvků od sponzorů a z fondu majitelů.

Malík (2016) uvádí, že české dostihy dlouhodobě řeší své financování. Případných zdrojů je sice několik, ale u nás jsou v hlavní roli majitelé formou zápisného a potom sponzoři. Třetí cestou jsou dotace, ať z rozpočtů obcí, krajů nebo státu. A teprve čtvrté místo patří v České republice sázkám. Podle údajů z roku 2014 přispěly sázky českým dostihům sumou dvou miliónů korun, což při pohledu na údaje na západ od našich hranic je suma proklatě nízká. Stejně tak **Švec (1986)** popsal, že ve všech zemích, kde má dostihový sport určitou úroveň, je jeho provoz nejen soběstačný, ale svými zisky ze sázek kryje často náklady na jezdecký sport. **Anonym 12 (2018)** uvádí, že zlepšit příjem ze sázek se snaží Jockey Club za pomoci spolupráce s francouzskou sázkovou kanceláří PMU. Důležitým krokem bude také rozvíjet a zmodernizovat sázkovou kancelář Toto CZ.

České dostihové stáje žijí především z peněz vydělaných v zahraničí, protože na tuzemských drahách jsou dotace na závody velmi nízké ve srovnání s náklady potřebnými na přípravu dostihového koně. To vše také může souviset s velmi nízkým počtem zahraničních koní startujících v České republice. Dotace na dostizích v Čechách nemohou být pro zahraniční trenéry zrovna lákavé.

Počty zahraničních koní, kteří v uvedených letech startovali v dostizích v České republice, jsou uvedeny v tabulce č. 3. Oproti počtu koní českých stájí startujících v zahraničí jsou to opravdu velmi malá čísla.

Tabulka č. 3: Počty zahraničních koní startujících v dostizích v České republice

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet zahraničních koní startujících v ČR	55	43	37	49	57	45	40	56	48

5.3 Úspěšnost koní českých stájí v zahraničí

Velmi často během dostihové sezóny a především v zimních měsících, kdy se v České republice dostihy nekonají, vyjíždějí čeští trenéři s koňmi závodit do zahraničí. Nejčastěji na Slovensko, pak také do Itálie, Německa, Anglie a Francie. V následujících dvou tabulkách je znázorněn přehled o zahraničních startech koní připravovaných v Česku a to od roku 1997 po rok 2016 a také o dosaženém zisku.

Z tabulky č. 4, která se týká závodů rovinových, je zřejmé, že od roku 1997 po rok 2016 se účast koní českých stájí v zahraničí postupně zvyšuje a postupně se zvyšuje i počet dosažených vítězství. Výrazný pokles nastal pouze v letech 2008 až 2011. Zisk ze startů na rovinách se během dvaceti let vyšplhal z 610 700 Kč až na 30 824 736 Kč.

Tab. č. 4: Zisky koní českých stájí v rovinových dostizích v zahraničí

Rok	Počet startů	Počet vítězství	Zisk
1997	72	8	610 700 Kč
1998	113	11	711 800 Kč
1999	82	8	459 200 Kč
2000	136	16	3 294 440 Kč
2001	166	22	3 562 140 Kč
2002	191	34	5 205 260 Kč
2003	237	33	8 101 223 Kč
2004	368	50	12 137 767 Kč
2005	469	44	12 631 517 Kč
2006	405	56	9 188 758 Kč
2007	528	53	9 319 324 Kč
2008	361	31	7 132 390 Kč
2009	389	35	10 578 720 Kč
2010	422	39	13 480 564 Kč
2011	418	51	11 493 658 Kč
2012	622	52	13 494 854 Kč
2013	601	59	17 287 000 Kč
2014	660	59	17 733 922 Kč
2015	569	53	19 445 337 Kč
2016	754	59	30 824 736 Kč

V tabulce č. 5 jsou zaznamenány údaje o startech koních českých stájí v zahraničí v překážkových dostizích. Dosažený zisk z překážkových dostihů je o něco vyšší než z dostihů rovinových i přes mnohem menší počet startů v jednotlivých letech. Jak můžeme vidět v tabulce, v roce 2006 se zisk vyšplhal až na 30 082 656 Kč při pouhých 319 startech.

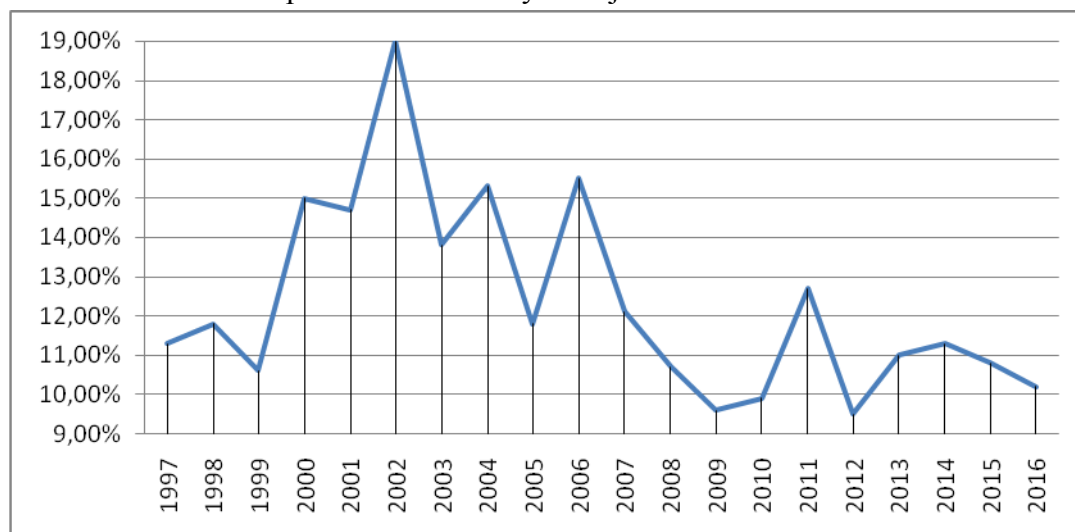
Tab. č. 5: Zisky koní českých stájí v překážkových dostizích v zahraničí

Rok	Počet startů	Počet vítězství	Zisk
1997	43	5	908 687 Kč
1998	40	7	418 420 Kč
1999	41	5	500 503 Kč
2000	64	14	832 240 Kč
2001	85	15	1 963 816 Kč
2002	103	22	6 407 117 Kč
2003	141	19	6 752 556 Kč
2004	199	37	23 551 363 Kč
2005	257	42	19 188 673 Kč
2006	319	56	30 082 656 Kč
2007	378	57	23 645 236 Kč
2008	314	41	13 998 332 Kč
2009	290	30	15 407 730 Kč
2010	335	36	17 535 340 Kč
2011	325	43	16 942 354 Kč
2012	256	31	10 669 354 Kč
2013	230	32	11 665 586 Kč
2014	310	51	17 586 680 Kč
2015	347	46	16 137 652 Kč
2016	421	61	20 754 747 Kč

V grafu č. 5 je na základě tabulky č. 4 a č. 5 procentuálně vyjádřena úspěšnost českých stájí na zahraničních drahách z počtu startů a z dosažených vítězství. Údaje jsou zaznamenány z rovinových i překážkových dostihů.

Počty v Česku připravovaných koní, kteří každoročně startují v zahraničí, se sice postupně zvyšují, naproti tomu byla však v roce 2016 jejich úspěšnost v závodech dokonce nižší než roku 1997. V průběhu let dosažená úspěšnost střídavě klesala a stoupala, od roku 2007 už má však spíše klesající tendence. I přes to, že v roce 2014, kdy startovalo v zahraničí celkem 970 koní českých stájí a bylo získáno 110 výher, bylo roku 2006 dosaženo 112 výher a to ze 724 startů. I tak jsou ale dosažené zisky z posledních let velmi uspokojivé.

Graf č. 5: Procenta úspěšnosti koní českých stájí v zahraničních dostizích

5.4 Koně českého chovu v dostihovém provozu

Dostihy jsou výkonnostními zkouškami anglického plnokrevníka a na základě výsledků v nich startujících koní se také rozhoduje o dalším působení těchto jedinců v chovu. Český chov je podporován majitelskými prémie, které bývají vypláceny majitelům za umístění koní českého chovu v dostizích v České republice. Majitelské prémie by tedy měly být něco jako pobídka k nákupu a tréninku českých odchovanců. Mnozí majitelé však opomíjí koně českého chovu, kteří se přitom na dráze velmi dobře prosazují.

Účast koní českého chovu v dostihovém provozu jsme zaznamenali v tabulce č. 6. Údaje jsou uváděny od roku 1998 po rok 2016, a jak je vidět, počet českých odchovanců v dostizích v České republice má od roku 2002 převážně klesající tendenci. Stejně tak majitelské prémie jsou od roku 2010 stále nižší. V roce 2015 už představovaly pouhý 1 844 250 Kč a v roce 2016 dokonce poprvé od roku 1998 na majitelské prémie nešly žádné prostředky. Naproti tomu **Anonym 11 (2017)** uvedl, že podle zápisu z posledního zasedání Rady Jockey Clubu ČR by na majitelské prémie mělo být v roce 2017 vyhrazeno 1,45 miliónu korun.

Tab. č. 6: Účast koní českého chovu v dostihovém provozu v České republice

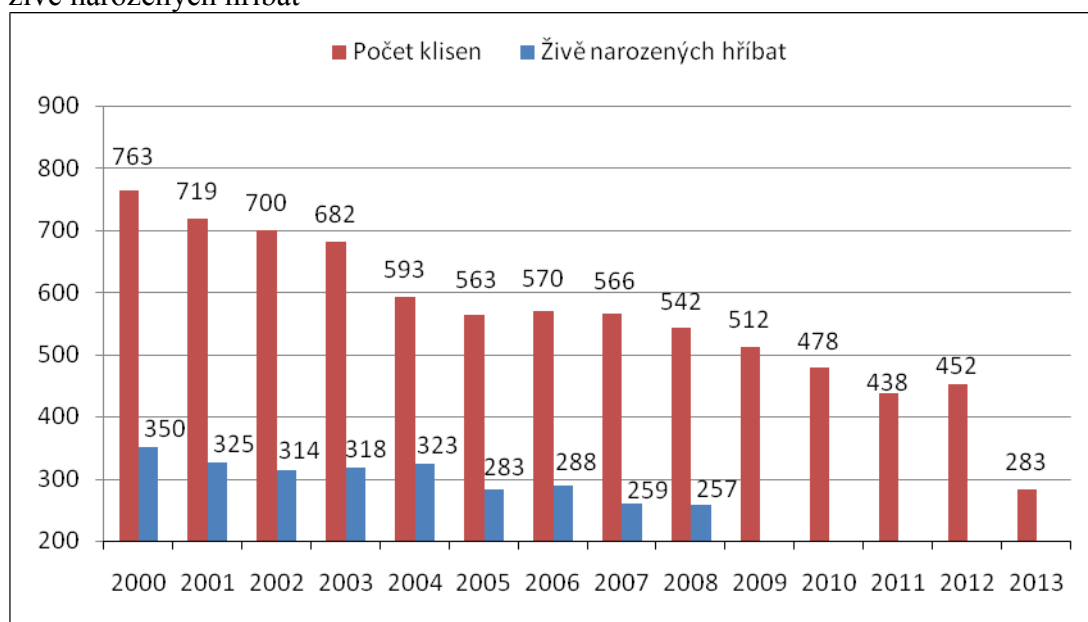
Rok	Počet startujících koní	Počet vítězů	Zisk	Z toho majitelské prémie
1998	992	277	20 667 997 Kč	-
2000	1014	291	21 631 485 Kč	1 638 800 Kč
2002	1014	283	23 137 272 Kč	2 005 862 Kč
2004	924	278	23 977 700 Kč	3 150 700 Kč
2006	925	249	22 864 850 Kč	5 837 000 Kč
2008	799	241	25 747 350 Kč	6 905 000 Kč
2010	769	210	24 026 925 Kč	6 812 000 Kč
2012	697	181	19 752 435 Kč	5 813 000 Kč
2014	657	180	18 651 120 Kč	2 748 500 Kč
2016	618	170	17 450 100 Kč	-

5.4.1 Chov anglického plnokrevníka v České republice

Chov anglického plnokrevníka je s dostihovým sportem úzce svázán a tak případná klesající úroveň chovu může negativně působit na dostihový provoz a naopak. Stejně tak **Hlačík (2004)** uvádí, že nelze od sebe odpojit dostihový provoz a chov a že existence fungujícího dostihového provozu v zemi je základním předpokladem pro existenci domácího chovu.

V grafu č. 6 je zaznamenán počet domácích klisen plnokrevně zapuštěných v České republice a počet živě narozených hříbat. Sledované období u zapuštěných klisen je od roku 2000 po rok 2013 a u narozených hříbat od roku 2000 do roku 2008. Z grafu vyplývá, že v České republice v posledních letech dochází k velkému poklesu v počtu plnokrevně zapuštěných domácích klisen a v závislosti s tím také klesá počet živě narozených hříbat. Jak je vidět, v roce 2000 byl počet zapuštěných domácích klisen 763 a v roce 2013 už jen pouhých 283 klisen. Také **Vlček (2014)** píše o kontinuálním poklesu počtu zapuštěných klisen, který můžeme pozorovat od roku 2000 prakticky až dodnes.

Graf č. 6: Počet domácích klisen plnokrevně zapuštěných v České republice a počet živě narozených hříbat

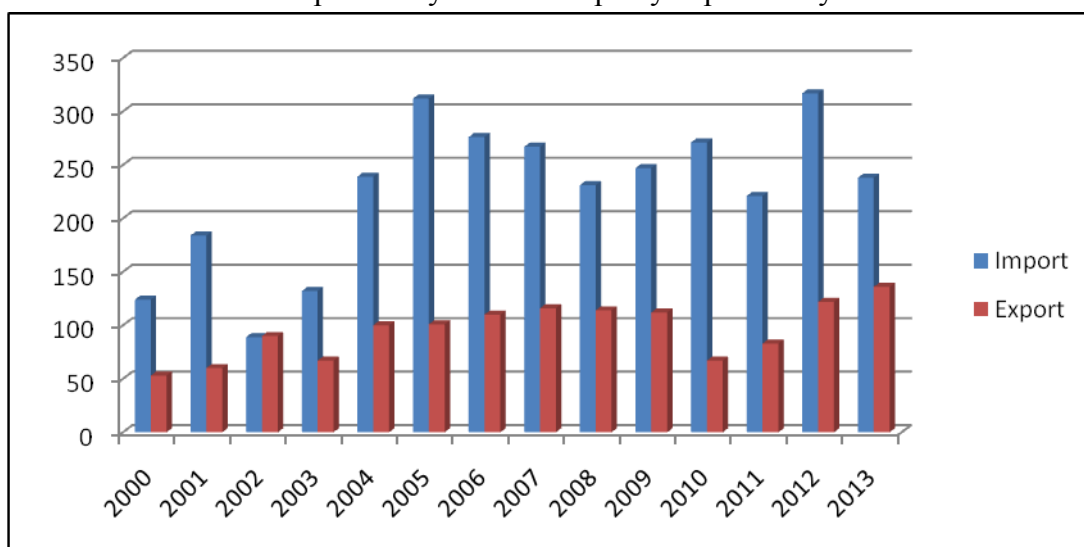

Nejsou však důležité jen počty chovných klisen či narozených hříbat, ale především jejich kvality. Selektce klisen zařazovaných do chovu by měla být opravdu důsledná a stejně tak by chovatelé měli využívat jen opravdu kvalitní plemeny. Pravdou bohužel je, že hodně menších chovatelů využívá plemeny s nejnižšími přípustnými poplatky. Také **Hlačík (2004)** uvedl, že žádná směrnice nevyřeší, aby část chovných klisen z malých chovů nebyla připouštěna hřebci s nejnižšími přípustnými poplatky. Takto vedené chovy však podle něj nemají šanci přežít, protože jejich produkce v dostihovém provozu nebude zajímavá.

Na vývoj českého chovu má bezpochyby veliký vliv také import koní do České republiky. Stejně tak uvedl **Hlačík (2004)**, že je důležité podpořit existenci životaschopných chovů a přitom neomezovat import kvalitního chovného nebo dostihového materiálu, protože ten zvýší v budoucnu úroveň domácího chovu. Naproti tomu **Vlček (2014)** tvrdí, že o co více se dovezlo importovaných koní, o to menší zájem byl o koně domácích chovatelů.

Údaje o importu a exportu koní jsou zaznamenány v grafu č. 7, a to opět od roku 2000 do roku 2013. Počet dovezených koní je zřetelně vyšší než počet koní exportovaných do zahraničí. Je vidět, že v letech 2004 a 2005 došlo k nejvyššímu nárůstu počtu dovezených koní a od této doby už počet importů neklesl pod 200 koní za rok.

Graf č. 7: Počet koní importovaných do ČR a počty exportovaných koní z ČR

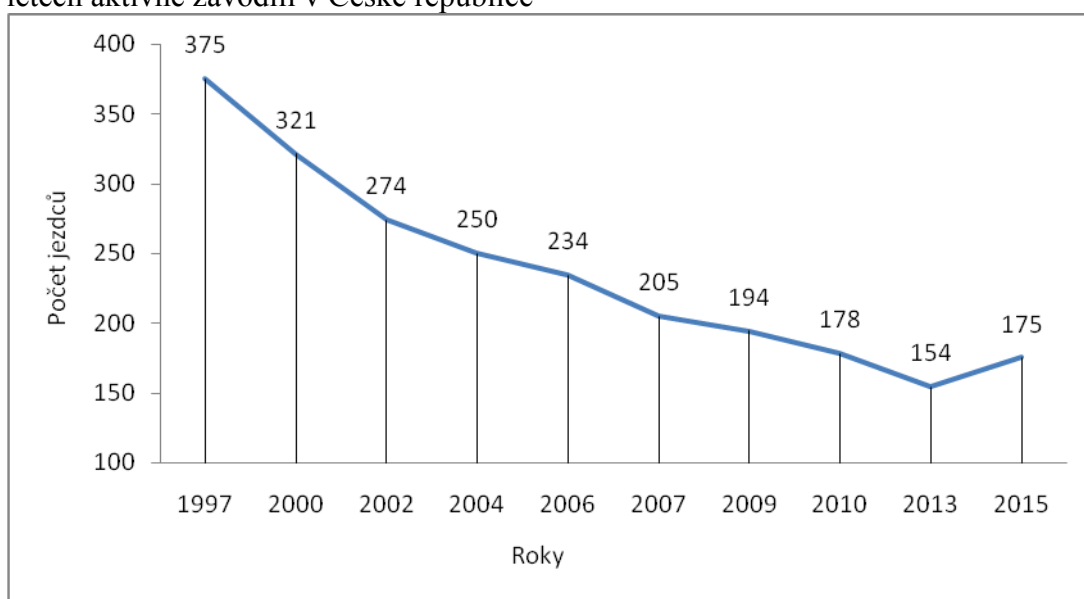

5.5 Ženy v dostihovém sportu

Současné dostihové ježdění již několik let není jen záležitostí mužů, a proto jsme vyhodnotili i účast a výsledky žen v tomto sportovním odvětví.

Graf č. 5 zahrnuje také jezdce se zahraniční licenci, kteří v tuzemsku startují pohostinsky nebo s koňmi cizích majitelů. Z grafu je možné vysledovat, jak od roku 1997 do roku 2015 klesalo celkové množství jezdců, zahraničních i českých, kteří v uvedených letech závodili na území České republiky. Za rok 1997 zde závodilo 375 jezdců a v roce 2015 už jen pouhých 175 jezdců. Počet jezdců účastnících se dostihů v České republice se tedy za 18 let snížil o 200.

Graf č. 5: Počet všech zahraničních i českých dostihových jezdců, kteří v uvedených letech aktivně závodili v České republice

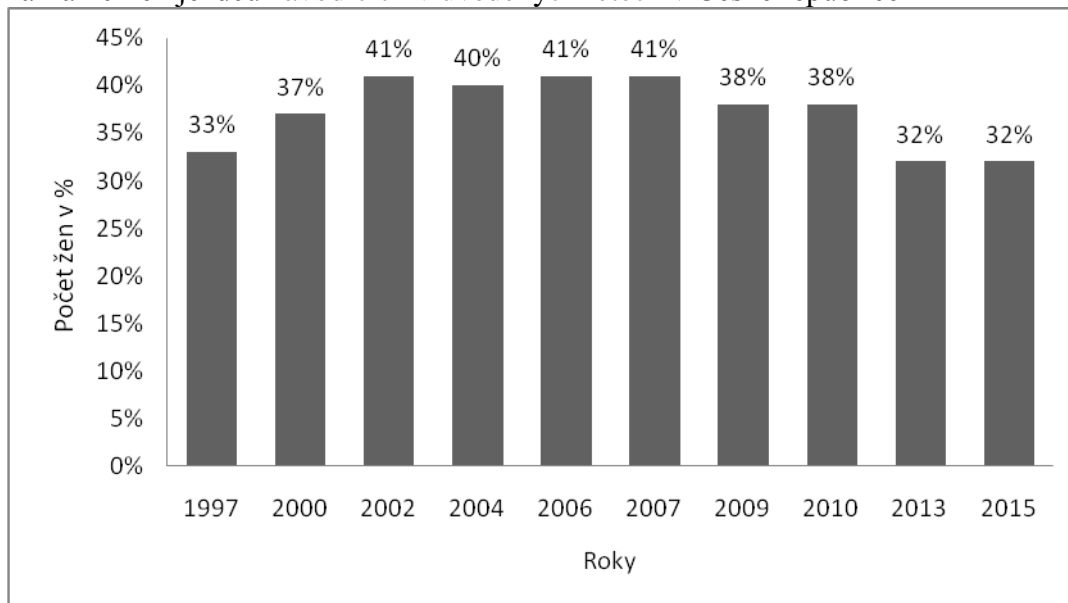

I přes to, že dostihových jezdců každým rokem značně ubývá (viz graf č. 5), tak počet žen, jakožto jezdkyň dostihových koní, se oproti mužům tolik nemění. Tato skutečnost je zaznamenána v grafu č. 6. Zde je z celkového počtu českých i zahraničních jezdců, závodících v uvedených letech v České republice, procentuálně vyjádřeno množství dostihových jezdkyň. Údaje jsou zaznamenány opět od roku 1997 až po rok 2015. Od roku 1997 do roku 2002 můžeme pozorovat nárůst a to celkem o 8 %, poté se až do roku 2007 hodnoty téměř neměnily a držely se na 41 %. V roce 2009 a 2010 je vidět pokles hodnot na 38 % a pokles pokračuje i dále, a to v roce 2013 až 2015, kdy byly hodnoty 32 %.

Graf č. 6 tedy dokazuje, že si ženy po dobu posledních 18 let stále udržují své místo v českém turfě vedle mužů. Stejně tak podle **Holubcové (2016)** český turf v současnosti oplývá velkým množstvím žen. **Malík (2002)** také popisuje, že se ženy prosazují více než v minulosti i přes to, že mnozí dostihoví trenéři se o ženách v sedle vyslovují stále s despektem. Ve srovnání s muži to však při shánění angažmá stále nemají jednoduché. Na jezdkyň se především obracejí trenéři, kteří potřebují lehkou váhu.

Naproti tomu **Adelman (2008)** uvádí, že historická účast žen v jezdeckých sportech na celém světě se sice radikálně zvýšila, ale vstup žen do mužského světa dostihů se zprvu ukázal jako velmi obtížný. Také podle **Velija (2010)** se i přes organizační změny, které umožnily ženám získat jezdeckou licenci, trénovat a závodit vedle mužů v dostizích, se postoje vůči ženám jakožto žokejkám nezměnily. Ženy jsou tudíž stále do značné míry vnímány jako slabší a méně schopné než mužští dostihoví jezdcí.

Graf č. 6: Procentuální vyjádření počtu jezdkyň z celkového počtu českých i zahraničních jezdců závodících v uvedených letech v České republice

V tabulce č. 5 je uvedeno 6 našich aktuálně nejúspěšnějších dostihových jezdkyň. U každé jezdkyň je zaznamenán počet startů, vítězství, počet vítězství v dostizích I. kategorie a také celkový zisk za dobu kariéry, a to vše jak v rovinových tak i v překážkových dostizích. Z těchto šesti žen však překážkové dostihy jezdí pouze Vendula Korečková, která v překážkách závodila celkem čtyřikrát a Zuzana Vokálková, která má dokonce odjeté pouze dva tyto závody. Celkově u nás v překážkových dostizích závodí jen velmi málo žen. V posledních letech se nejvíce věnují překážkám pouze dvě naše jezdkyň, a to Barbora Málková se 183 starty na překážkách a Veronika Řezáčová se 69 starty. Překážkové dostihy stále zůstávají spíše mužskou záležitostí. Jedná se o disciplínu silově velmi náročnou a také zde hrozí mnohem větší riziko úrazu než v dostizích rovinových.

Všechny zmíněné jezdkyň a také mnoho dalších našich vynikajících jezdkyň se neúčastní dostihů pouze v České republice, ale i v zahraničí, a to nejčastěji na Slovensku, v Německu, ve Francii a v Anglii. Také starty z těchto dostihů jsou v tabulce č. 5 zaznamenány.

Aktuálně nejúspěšnější jezdkyň v České republice je bezpochyby Martina Havelková. Také podle **Holubcové (2016)** má tato vynikající jezdkyň v současnosti asi největší šance na to stát se třetí ženou, která u nás anebo na Slovensku vyhraje Derby.

Tab. č. 7: Nejúspěšnější české dostihové jezdkyňe současnosti

	Počet startů	Počet vítězství	Z toho vítězství I. kategorie	Zisk
Martina Havelková	1280	139	26	10 249 063 Kč
Vendula Korečková	1665	129	9	9 062 621 Kč
Zuzana Vokálková	918	81	6	5 669 897 Kč
Ingrid Koplíková	1236	71	4	6 137 508 Kč
Kateřina Hlubučková	758	57	2	3 455 710 Kč
Jiřina Andrésová	722	54	0	2 229 395 Kč

5.6 Dostihový sport a jeho nároky na organismus koně a jezdce

Dostihy jsou velmi náročným výkonnostním sportem, při kterém kůň i jezdec musí zapojit všechny své fyzické i psychické síly, aby dosáhli toho nejlepšího výsledku. Níže je proto zaznamenáno, jak moc dostihový sport koně i jezdce po stránce fyzické a psychické ovlivňuje a jaké změny v organismu u nich může vyvolat.

5.6.1 Požadavky na organismus koně

V tabulce č. 6 je uvedeno, jaké fyzické a psychické požadavky jsou kladeny na koně v průběhu dostihu. Tabulka je rozdělena na dvě části. Do levé části jsou vypsány základní fyzické nároky, mezi které patří zdatnost a čtyři základní pohybové vlastnosti koně, a to rychlost, vytrvalost, síla a obratnost.

Zdatnost je schopnost vypořádat se nejen s pohybovou a fyzickou zátěží, ale také s chladem, zvýšenou teplotou, infekcemi a stresem. Zdatnost je dána jak geneticky tak také podmínkami prostředí a pouze zdatný jedinec může být trénován (www.horsevital.cz). *Rychlost* koně hraje hlavní úlohu při dostihovém výkonu. **Dušek (1999)** uvádí, že maximální rychlost anglického plnokrevníka je výsledkem jeho fyzické a genetické dispozice. Rychlost dostihových koní také ovlivňuje hlavně vzdálenost dostihu.

Vytrvalost je schopnost udržet po danou dobu, v našem případě po dobu dostihu, požadovanou intenzitu pohybové činnosti. *Obratnost* je schopnost koně rychle reagovat na nové a nečekané situace rychlými a přesnými pohyby. *Síla* je ve výkonnosti koní rozhodující, a to nejen u dostihových. **Švehlová (2011)** popisuje, že svaly musí být silné a schopné se dobře stahovat, aby chody koně byly prostorné a energické. Musí také umět dobře stabilizovat klouby a napínat šlachy, aby nedošlo při rychlejší práci a náročnějších cvičích k jejich poškození.

Jsou uvedeny a popsány alespoň některé základní fyzické požadavky, které je potřeba postupným tréninkem rozvíjet a zdokonalovat. Stejně tak popisuje **Klement (1986)**, že podmínkou prvního startu koně v dostihu je dosažení odpovídajícího

stupně trénovanosti a že rozhodující význam pro výkonnost dostihového koně má také správný výběr dostihů. Je důležité, aby tréninkový plán a plán dostihů byl vypracován tak, aby podporoval růst výkonnosti a nikoli její úroveň snižoval.

V pravé části tabulky jsou zaznamenány některé psychické nároky. Patří sem *psychická odolnost*, kterou můžeme chápat jako schopnost vyrovnat se s účastí v dostizích bez projevů nervozity. Dále *vyrovnanost*, protože psychicky vyrovnaný kůň snadněji spolupracuje s jezdcem, je ochotný a snáze se uvolní. *Snahou a chutí k výkonu* je myšlena schopnost koně prosadit se v plném poli soupeřů a ve finiši se vydat ze všech sil. *Odvaha a sebevědomí* jsou důležité už proto, aby se kůň vypořádal s rušným závodišťem, spoustou lidí, se startovními boxy i se samotným závodem, kde může často čelit křížování i možnému natlačení na bariéru. *Bojovností* je myšlena snaha dostihového koně dosáhnout co nejlepšího výsledku, schopnost vyrovnat se s možnými kolizemi a prosadit se v tlačenci.

Tab. č. 8: Některé nároky kladené na koně v průběhu dostihu

Nároky fyzické	Nároky psychické
Rychlost	Psychická odolnost
Vytrvalost	Vyrovnanost
Síla	Snaha a chuť k výkonu
Obratnost	Odvaha a sebevědomí
Zdatnost	Bojovnost

Pokud je kůň vyslán do dostihu nedostatečně připraven nebo pokud je přetížen velkým počtem namáhavých dostihů, můžeme u něho pozorovat nepřiměřené fyziologické změny, velké nervové podráždění a neochotu spolupracovat s jezdcem. V tabulce č. 7 jsou vypsány některé fyzické a psychické stavy, které mohou v takovémto případě u koně nastat.

Z fyzických problémů jsou uvedeny *svalový třes a křeče*, které značí nadměrnou zátěž, protože právě unavené a vyčerpané svaly mají sklon ke třesu a křečím. *Nadměrné pocení* těsně před samotným závodem poukazuje na psychicky slabého a nevyrovnaného koně. Během pocení také dochází k velké ztrátě tekutin a následkem toho se snižuje i výkonnost koně. *Nadměrný výdej energie*, který je způsoben například nepřiměřenou vzpurností koně před závodem, přičemž kůň přichází o spoustu sil. *Nadměrné močení a častou defekaci*, tedy přílišné kálení, které se mohou objevit před závodem i po něm, způsobuje především velký psychický neklid koně. Při nadměrné zátěži se také může objevit *bolestivost svalů*. Jakmile jsou svaly bolestivé a zatuhlé, kůň ztrácí chuť běžet. Podle **Škeříkové (2016)** souvisí bolestivost svalů s nadměrnou produkcí kyseliny mléčné ve svalech, při které je porušena acido-bazická rovnováha.

Dále je uvedena *akutní a chronická únava*. Akutní únava nastává při nepřiměřeně velké zátěži a může zhoršit koordinaci pohybů koně a také zpomalit jeho reakce a vnímání. Únava chronická vzniká při nedostatečném odpočinku koně mezi zátěžemi. Projevit se může snižováním výkonnosti a také snížením tělesné hmotnosti. *Přepětí* je takový stav, který vzniká maximálním přepětím sil, na které

kůň nebyl při tréninku připraven. Kůň zrychleně dýchá, nadměrně se potí a můžeme zaznamenat i vysokou teplotu. *Schvácení* se může objevit, je-li kůň nucen pokračovat ve výkonu i přes příznaky velkého vyčerpání. Schvácení kopyt neboli laminitida je zánět kopytní škáry, který může narušit celkový zdravotní stav koně.

Mezi stavy psychického charakteru je zařazena *neochota k výkonu*, čímž je myšleno, že kůň během závodu již ztratil chuť závodit a nelze ho donutit k dalšímu zrychlení.

Dále je uveden strach. *Strach* je typickým emocionálním rysem a kůň si velmi dlouho pamatuje místa, na kterých se mu stala fyzická či psychická újma (Dušek, 1999). Dobrým příkladem je zavádění do startovacích boxů, se kterým má spousta koní velký problém a to právě kvůli špatné zkušenosti. Boxy jsou těsné a po celou dobu je kůň vystaven ohromnému hluku. Dále *stres*, který je pro organismus koně velkou zátěží a může ovlivnit jeho chování. Na koně může být přenesen jak stres jezdce, tak i ostatních koní. *Psychicky nevyrovnaní a nervózní* koně při dostihu často běží bezhlavě vpřed, nedají se zpomalit a plýtvají tak energií potřebnou pro výkon. *Neposlušný* kůň nechce nechat jezdce nasednout, vzpírá se a ztěžuje tak celý průběh závodu. *Podrážděnost* a *agresivitu* může způsobovat špatná psychika i zdravotní problém. Kůň se v takovém případě brání spolupráci s jezdcem agresivním chováním. *Odmítání krmiva* ještě několik dní po závodu, může značit přetažení koně v dostihu či jeho zatěžování častým vysíláním do dostihů bez předchozího zotavení.

Stejně tak popisuje Škeříková (2016), že při správném tréninku se nároky na dostihového koně pozvolna zvyšují a postupně dochází k jeho celkovému „zocelení“. Naopak při nadměrné zátěži se mohou u koně objevit fyzické i psychické problémy, únava a vyčerpání. Svaly jsou zatuhlé a bolestivé, kůň ztrácí chuť běžet a jeho výkonnost klesá. Také Klement (1986) uvádí, že časté starty v dostizích jsou velkým zatížením nervové soustavy koně, protože kůň v plně dostihové formě je ve stavu neustálého napětí. Jeho nervová soustava je labilnější a tudíž každý nežádoucí impuls může vyvolat stresové stavy. To se poté projevuje výrazně v chování koně před dostihem, při startu a v horší výkonnosti.

Tab. č. 9: Některé stavy dostihového koně vzniklé nedostatečnou přípravou nebo neadekvátní zátěží

Fyzické	Psychické
Svalový třes a křeče	Neochota k výkonu
Nadměrné pocení	Strach
Nadměrný výdej energie	Stres
Častá defekace a močení	Psychická nevyrovnanost
Bolestivost svalů	Nervozita
Akutní a chronická únava	Podrážděnost
Přepětí	Neposlušnost
Schvácení	Agresivita
Vysoká teplota	Odmítání krmiva

5.6.2 Nároky na organismus jezdce

Tabulka č. 10 je stručným přehledem toho, co všechno musí dostihový jezdec zvládnout a na co musí být připraven během dostihu. V tabulce jsou uvedeny některé fyzické i psychické nároky, které jsou kladené na jezdce před dostihem a především v jeho průběhu.

V levé části tabulky jsou vypsané fyzické nároky, jako je *vytrvalost*, *síla*, *rychlost* a *obratnost*, které se v souhrnu označují jako kondice. Vynikající kondice jezdce je velmi důležitá pro sportovní výkonnost a podstatně ulehčuje spolupráci koně a jezdce. Dále je uvedena *ohybnost* a *pružnost*, které lze popsat jako tělesnou pohyblivost jezdce. Pohyblivost jezdce je důležitá, protože jeho pohyby musejí být dokonale sladěny s pohybem koně, aby ho v dostihu co nejméně rušily a omezovaly v podání nejlepšího výkonu. Správnou *rovnováhou a sedem* je myšleno udržování souladu mezi těžištěm těla jezdce a koně. Jen správným sedem může jezdec přispívat k rovnováze a výkonnosti koně. Posledním bodem je v této části tabulky *styl jezdce*. Styl jezdce jsou vlastně pohyby jezdce v sedle koně, které se jezdec učí a osvojuje už od první fáze tréninku.

V pravé části tabulky jsou vypsané nároky psychické. *Houževnatost* je schopnost člověka vytrvat a být neúnavný. *Bojovnost* znamená být průbojný a odhodlaně usilovat o co nejlepší výsledek závodu až do poslední chvíle. *Soustředěnost* neboli pozornost je důležitá v průběhu celého závodu, neboť jezdec musí být plně soustředěný a vnímat svého koně i okolí aby mohl na veškeré dění okolo něj adekvátně reagovat. *Nekompromisní* jezdec si jde tvrdě a neústupně za svým cílem, což je vlastnost, která dobrému dostihovému jezdcovi nesmí chybět. *Odhodlanost* lze popsat jako rozhodnost člověka vykonat dobře svou práci. Dále musí každý dostihový jezdec dokázat *překonávat stres*, který je při dostihu samozřejmostí a to především u začínajících jezdců. *Schopnost rychle se rozhodovat v krátkých časových intervalech* a *rychle reagovat* na neustále se měnící průběh dostihu je taktéž nepostradatelná. A v neposlední řadě musí jezdec zvládnout *překonávat strach*, což se týká především překážkových dostihů.

Tabulka č. 10 tedy zcela potvrzuje, že profese dostihového jezdce je nelehké povolání a dostihy samotné působí jak na fyzickou stránku jezdce, tak na jejich psychiku ohromným tlakem. Také podle **Minaříka (2014)** povolání žokeje dlouhodobě přetěžuje organismus a po ukončení kariéry je tělo dokonale opotřebované. Není to jen častou dehydratací způsobující ztrátu minerálů, ale takřka každodenním přetěžováním kloubů. Zdravotním stavem bývalých žokejů se ve svém článku zabývá také **Cullen S. (2016)** a objasňuje zde, že ve srovnání s váhou v ostatních sportovních kategoriích žokejové nemají specifickou váhu, se kterou musí soutěžit, ale místo toho musí žokej vyrovnat svou váhu s každým koněm, kterého v určitém závodě pojede. Tato váha se však může pokaždé dramaticky lišit a to má za následek její neustálý koloběh. Změna způsobu tohoto životního stylu po odchodu do důchodu může mít za následek zvýšený přírůstek tělesné hmotnosti, nashromáždění tělesného tuku a vysoký cholesterol.

Cullen S. (2015) dostihy popisuje jako fyzicky náročný sport, který na jezdcích, jenž chtějí být opravdu úspěšní, vyžaduje, aby se takřka neustále pohybovali v blízkosti svého fyziologického limitu.

Avšak **Klement J. (1986)** uvádí, že dobře trénovaný a zkušený žokej ovládá koně v dokonalejší rovnováze v sedle a používá jen nezbytně potřebnou sílu. Radí také, že před dostihem se má jezdec rozcvičit, protože fyzická aktivita má na činnost lidského organismu blahodárný vliv a právě v průběhu rozcvičení dochází ke snížení napětí, úzkosti a psychického zatížení.

Tab. č. 10: Některé nároky na jezdce před dostihem a v jeho průběhu

Nároky fyzické	Nároky psychické
Síla	Houževnatost
Rychlost	Bojovnost
Vytrvalost	Soustředěnost
Obratnost	Nekompromisnost
Ohebnost	Odhodlanost
Pružnost	Tolerance vůči stresům
Dobrá rovnováha a sed	Rozhodování v krátkých časových intervalech
Statická pohyblivost (styl jezdce)	Rychlé reakce
	Schopnost nést riziko
	Překonávání strachu

V tabulce č. 11 jsou uvedeny některé stavy jezdce, které mohou během dostihu nastat, jestliže jezdec nebyl na takto náročný závod připraven.

V levé části tabulky jsou vypsány stavy fyzického charakteru, jako je *svalová únava*, při které jezdec pociťuje tíhu, bolest nebo ztuhnutí svalů a může dojít i ke svalovému třesu a křečím. Dále *nevolnost a křečovitost pohybů*, které způsobují, že jezdec sedí nepružně a křečovitě v sedle koně. *Vyčerpanost a únava* se mohou projevit snížením výkonnosti, silným pocením a zpomaleným vnímáním.

V pravé části tabulky jsou stavy psychické a to strach, neklid, úzkost a nervozita. *Strach* je emoce, která se dostavuje v případě obavy nebo trémy. Dostihový jezdec může mít nejčastěji strach z neúspěchu nebo z pádu v dostihu. *Úzkost* je nepříjemný stav, který většinou doprovází nevolnost, bolest na hrudi, chvění těla a může vést až ke stavu paniky. *Nervozita a stres* je samozřejmě při jakémkoli závodu přirozená ale dobře připravený a zkušený jezdec musí být schopen svou nervozitu zvládnout a nesmí se jí nechat příliš ovlivňovat. Snadno se přenáší na koně, který je pak neklidný a hůře ovladatelný.

Veškeré zmíněné fyzické i psychické stavy mohou vést především ke špatnému umístění v dostihu. Stejně tak uvádí **Klement (1986)**, že nepružný a křečovitý jezdec odebírá svému koni spoustu energie. Také **Lipinská (2013)** popisuje, že vyšší hladina stresu zhoršuje soustředění, koordinaci i reakční čas. Napětí se potom přenáší i na koně, který nefunguje, jak by měl.

Klement (1986) uvádí, že výše změn v psychice jezdce při dostihu, je ovlivněna především stupněm jeho tréninku. Podle něj se s těmito nepříjemnými stavy jezdec setkává, jestliže si nevypracuje již v průběhu tréninku návyk hlubokého a regulovaného dýchání a umění svalové relaxace, které potom využívá v průběhu celého dostihu. Hluboké pravidelné dýchání totiž vede k uvolnění psychickému.

Tab. č. 11: Některé stavy jezdce způsobené nedostatečnou přípravou na dostih

Fyzické	Psychické
Svalová únava	Strach
Neuvolněnost	Neklid
Křečovitost pohybů	Nervozita a stres
Vyčerpanost a únava	Úzkost

6. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat vývoj základních ukazatelů dostihového provozu v České republice, zaznamenat a vyhodnotit úspěšnost koní českých majitelů v zahraničí, zaměřit se na koně českého chovu v dostizích a také na české dostihové jezdce. Dále posoudit účast a uplatnění dostihových jezdkyň v Českém turf. Součástí práce bylo také shrnout, jaké nároky klade dostihový sport na organismus koně a jezdce. Poté na základě zjištěných informací posoudit současnou úroveň českého dostihového sportu. Potřebné údaje pro zpracování výsledků byly čerpány z dostupné literatury a ze statistik a výročních zpráv Jockey Clubu České republiky. Sledované období bylo v rozmezí let 1993 až 2016. Z výsledků práce lze vyvodit následující zjištění:

1. Počty dostihových koní startujících v České republice se v roce 2006 vyšplhaly na 1695 koní, ale v roce 2016 už startovalo pouhých 1128 koní.
2. Dostihoví trenéři a stáje si nejlépe vedli do roku 2000, kdy byl počet trenérů 238 a počet stájí 662. V roce 2015 klesl počet trenérů na 174 a stájí bylo 471.
3. Počet dostihových jezdců klesl od roku 1993 ze 488 až na pouhých 135 jezdců v roce 2015. Český turf má spoustu vynikajících žokejů, kteří se pravidelně prosazují i v zahraničí, ale nízký počet v zastoupení dostihových jezdců představuje veliký problém.
4. V roce 2015 bylo pro dostihové účely využíváno celkem 12 závodistišť. Český turf každoročně pořádá kolem 60 až 70 dostihových dní, přičemž například na Slovensku mají pouze něco kolem 20 dní ročně.
5. Financování dostihového provozu v České republice není, podle zjištěných informací, uspokojivé. Velmi nízké jsou jak dotace, o něž jsou vypisovány jednotlivé dostihy, tak majitelské prémie.
6. Koně českých majitelů startují v zahraničí stále častěji. Jejich zisky z posledních let jsou uspokojivé i přes to, že úspěšnost zjištěná z počtu startů a dosažených vítězství není vysoká. V roce 2016 činil celkový zisk 51 579 483 Kč, ale úspěšnost byla pouze 10,20 %.
7. Počet koní českého chovu v dostizích v České republice se stále snižuje. Stejně tak se rapidně snížily majitelské prémie, které v roce 2016 dokonce nebyly vypláceny vůbec.
8. Od roku 2000 do roku 2013 se snížil počet zapuštěných domácích klisen v České republice o 63 %. V souvislosti s tím se snižuje počet živě narozených hříbat. Dalším problémem je neodbornost některých chovatelů, kteří zařazují do chovu i méně kvalitní klisny a ty zapouštějí plemeníky s nejnižšími přípouštěcími poplatky.

9. Anglických plnokrevníků importovaných do České republiky bylo v roce 2000 celkem 124 a v roce 2013 už se dovezlo na 238 koní. Import kvalitních koní je pro vývoj českého chovu důležitý.
10. Ženy se prosazují více než v minulosti a velice dobře dovedou v dostizích konkurovat mužům. V České republice je několik vynikajících jezdkyň, které se účastní i dostihů v zahraničí a některé už mají dokonce přes 1000 odjetých dostihů a jejich počet stále stoupá.
11. Účast v dostizích působí na koně i jezdce velikým tlakem. Dostih klade vysoké fyzické i psychické nároky a jen velmi dobře trénovaný kůň dokáže tomuto tlaku čelit bez pozdějších fyzických či psychických problémů. Také jezdec musí být dostatečně fyzicky zdatný a psychicky odolný, aby ustál celý průběh dostihu a dokázal podat nejlepší výkon. Z toho plyne, že než je kůň vyslán do dostihu, musí dosáhnout odpovídajícího stupně trénovanosti. Stejně tak žokej musí být dobře trénovaný a zkušený.

Situaci v českém turfě můžeme, na základě těchto zjištění, hodnotit jako méně vyhovující. Úspěchy českých stájí v zahraničí, úspěšnost českých dostihových jezdců i účast koní českého chovu v dostizích jsou sice uspokojivé, avšak je zde spousta ukazatelů, které by bylo potřeba zlepšit. To se týká především financování českého turfě, situace v českém chovu anglického plnokrevníka a každoročně klesajícího počtu dostihových koní a jezdců.

Na základě uvedených závěrů je možné formulovat následující doporučení směřující ke zlepšení výsledků dostihového provozu v České republice:

- Zlepšit celkové financování českého dostihového sportu, s důrazem na navýšení dotací jednotlivých dostihů a posílení majitelských premií.
- Do chovu zařazovat pouze nejkvalitnější klisny a zapouštět je prvotřídními hřebci.
- Podporovat a propagovat české chovatele.
- Posílit jezdeckou základnu.

7. Seznam použité literatury

1. ADELMAN M., MORAES F. A. (2008). Breaking their way in: women jockeys at the race track in Brazil. *Advancing tender research from the nineteenth to the twenty-first centuries*, 12: 99-123.
2. BROWN A., YANG F. Y. (2015). Does society underestimate women? Evidence from the performance of female jockeys in horse racing. *Journal of economic behavior & organization*, 111: 106-118.
3. CULLEN S., O'LOUGHLIN G., MCGOLDRICK A., SMYTH B., MAY G., WARRINGTON G. D. (2015). Physiological demands of flat horse racing jockeys. *Journal of Strength & Conditioning Research*, 29: 3060-3066.
4. CULLEN S., DONOHOE A., MCGOLDRICK A., McCAFFREY N., DAVENPORT C., BYRNE B., DONAGHY C., TORMEY W., SMITH D., WARRINGTON G. (2016). Physiological and health characteristics of ex-jockeys. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 19: 283-287.
5. DUŠEK J., HUČKO V., KLEMENT J., PELLAROVÁ A. (1992): Chov koní v Československu, Praha: Zemědělské nakladatelství Brázda, ISBN 80-209-0168-X, 176 s.
6. DUŠEK J., MISAŘ D., MÜLLER Z., NAVRÁTIL J., RAJMAN J., TLUČHOŘ V., ŽLUMOV P. (2011): Chov koní, Praha: Brázda, ISBN 978-80-209-0388-4, 400 s.
7. EDWARDS E. H. (1992): Velká kniha o koních, Bratislava: Gemini, ISBN 80-85265-36-2, 240 s.
8. EDWARDS E. H. (1995): Obrazová encyklopedie koní: nejvýznamnější světová plemena, jejich historie a moderní užití, Praha: Cesty, ISBN 80-7181-060-6, 400 s.
9. EDWARDS E. H. (1997): Velká kniha o koních, Vydání 3., Bratislava: Media klub, ISBN 80-88772-38-9, 240 s.
10. EDWARDS E. H. (2008): Velká kniha o koních, Vydání 4., Praha: Knižní klub, ISBN 978-80-242-2197-7, 272 s.
11. FLADE J. E., GAGERN W., GUSOVIUS J., MILL J., NEISSER E., OESE E., RUDOLF R. (1990): Chov a športové využitie koní, Bratislava: Príroda, ISBN 80-07-00252-9, 451 s.
12. HANÁK J. (1984): Moderní fyziologické principy tréninku dostihových koní. In: Za další rozvoj chovu koní, Sborník referátů. Brno, Vysoká škola zemědělská v Brně, vyznamenaná Řádem práce, s. 79-91.
13. HANÁK J. (1990): Výkonnostní bariery dostihových koní v Československu. In: Aktuální otázky chovu A1/1 II., Sborník referátů. Brno, Vysoká škola zemědělská v Brně, nositelka Řádu Práce, s. 52-76.

14. HERMSEN J. (1997): Kůň a jezdecký sport: praktické informace o koních, o jejich ošetřování a o různých odvětvích jezdeckého sportu, Praha: ReboProductions, ISBN 80-85815-70-2, 144 s.
15. HERMSEN J. (2007): Koně, Levné knihy KMa, ISBN 978-80-7234-781-0, 312 s.
16. HLAČÍK Z. (2004): Chov anglického plnokrevníka v podmínkách tržní ekonomiky. In: Sborník referátů z mezinárodní konference Aktuální otázky chovu koní v ČR. Brno, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, s. 52-54.
17. JOCKEY CLUB ČR (2013): Dostihový řád, Praha
18. JOKL Z., DOBEŠ J., DUŠEK J., NYKLOVÁ E., JANDL F., KEPRTA F., KLEMENT J., MATOUŠEK V., MICHAL V., ŘEČKA J., PILLICH S., SVOBODA M., ŠINDLER J., ZELENKA J. (1977): Jezdectví a dostihový sport, Praha, Státní zemědělské nakladatelství, ISBN 07-100-77, 338 s.
19. KLEMENT J. (1986): Dostihový jezdec a kůň, Výzkumná stanice pro chov koní Slatiňany, Agrodat
20. KOVÁŘ P. (2011): Velká pardubická: příběhy z dějin, současnosti a zákulisí slavného dostihu, Praha, Nakladatelství XYZ, ISBN 978-80-7388-408-6, 215 s.
21. LANDOLT K., MARUFF P., HORAN B., KINGSLEY M., KINSELLA G., O'HALLORAN P., HALE M., WRIGHT B. (2017). Chronic work stress and decreased vagal tone impairs decision making and reaction time in jockeys. *Psychoneuroendocrinology*, 84: 151-158.
22. LUKA V. (2004): Jockey Club ČR a jeho funkce v chovu Anglického plnokrevníka. In: Sborník referátů z mezinárodní konference Aktuální otázky chovu koní v ČR. Brno, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, s. 44-51.
23. MCBANEOVÁ S., DOUGLAS-COOPEROVÁ H. (1997): Svět koní, Praha: Svojtka a Vašut, ISBN 80-7180-240-9, 160 s.
24. NEUMANN P., BOHUNĚK L., HLAČÍK Z. (1986): 100 let hřebčína Napajedla, Praha, Státní zemědělské nakladatelství, ISBN 07-060-86, 128 s.
25. PŘIKRYLOVÁ J., HUSÁKOVÁ T. (1995): Koně: Velká kniha o chovu a výcviku koní, Praha: Cesty, ISBN 80-7181-014-2, 208 s.
26. RANSFORD S., LANGRISH B. (2004): Kůň a pony, Praha: Svojtka & Co., ISBN 80-7237-986-0, 224 s.
27. SCHMIEDOVÁ Z. (2012): Ať nám koně jdou: úvod do světa turfu, Praha, Nakladatelství Plot, ISBN 978-80-7428-120-4, 255 s.

28. ŠVEC V. (1986): Koncepce chovu koní – přednáška pro ČVTS. In: Sborník s odborného školení Současná problematika chovu koní. Písek, Veterinární sekce Českého výboru zemědělské společnosti ČSVTS Praha, s. 6-21.
29. VELIJA P., FLYNN L. (2010). "Their Bottoms Are the Wrong Shape" Female Jockeys and the Theory of Established Outsider Relations. *Sociology of sport journal*, 27: 301-315.
30. VOGEL C. (1996): Já kůň, velká kniha péče o koně, Praha: Cesty, ISBN 80-7181-081-9, 192 s.

Internetové zdroje:

1. <http://www.dostihy.net>, staženo dne: 7. 11. 2017, Anonym 1
2. <http://www.dostihyjc.cz/>, staženo dne: 3. 12. 2017, Anonym 2
3. <http://velka-chuchle.cz>, staženo dne: 3. 12. 2017, Anonym 3
4. <http://www.zavodisko.sk>, staženo dne: 10. 12. 2017, Anonym 4
5. <http://www.dostihyostrava.cz/novinka.php?cislo=1406640027>, staženo dne: 29. 1. 2018, Anonym 5
6. <http://www.czetra.cz>, staženo dne: 18. 12. 2017, Anonym 6
7. <http://www.actj.cz>, staženo dne: 18. 12. 2017, Anonym 7
8. <http://www.dostihovaskola.cz>, staženo dne: 19. 12. 2017, Anonym 8
9. <http://chovatelekonii.webnode.cz>, staženo dne: 19. 12. 2017, Anonym 9
10. <http://www.skola-kladrubynl.cz/>, staženo dne: 19. 12. 2017, Anonym 10
11. <https://dostihy.fitmin.cz/domaci-dostihove-deni/na-majitelske-premie-je-pripraveno-1-45-milionu-korun.html>, staženo dne: 30. 3. 2018, Anonym 11: Na majitelské prémie je připraveno 1,45 miliónu korun
12. <http://www.dobesova.com>, staženo dne: 10. 12. 2017, DOBEŠOVÁ J.: Překážkové dostihy
13. <http://www.agropress.cz>, staženo dne: 10. 12. 2017, OTRUBOVÁ M.: Překážkové dostihy a jejich historie
14. <http://www.dostihy.cz/zpravy/domaci/povolani-zokej-kapitola-druha/>, staženo dne: 15. 1. 2018, MINAŘÍK F. (2014): Povolání žokej
15. <https://www.aktivnizvire.cz/pecujeme-o-zdravi-zvirat/dostihovy-kun>, staženo dne: 18. 1. 2018, ŠKERŤÍKOVÁ I. (2016): Dostihy o zdraví
16. <http://www.equichannel.cz/za-tremou-hustou-tak-ze-by-se-dala-krajjet>, staženo dne: 31. 1. 2018, LIPINSKÁ K. (2013): Za trémou hustou tak, že by se dala krájet

17. https://sport.idnes.cz/nekteri-kone-v-dostihu-snesou-lepe-jezdkyjni-fz7-/sporty.aspx?c=A021105_212615_sporty_pol, staženo dne: 1. 2. 2018, MALÍK P. (2002): Někteří koně v dostihu snesou lépe jezdkyjni
18. <http://www.equichannel.cz/zokejky-v-ceskem-turfu>, staženo dne: 26. 2. 2018, HOLUBCOVÁ E. (2016): Žokejky v českém turf
19. <https://www.horsevital.cz/clanky/detail/19/fyziologicka-podstata-treninku>, staženo dne: 14. 3. 2018, HORSE VITAL TEAM (2017): Fyziologická podstata tréninku
20. <https://dostihy.fitmin.cz/chov/vyvoj-chovu-anglickeho-plnokrevnika-v-ceske-republice-po-listopadu-1989.html>, staženo dne: 3. 1. 2018, VLČEK M. (2014): Vývoj chovu anglického plnokrevníka v České republice po listopadu 1989
21. <http://www.equichannel.cz/priprava-na-sezonu-kdy-kde-proc-jak>, staženo dne: 14. 3. 2018, ŠVEHLOVÁ D. (2011): Příprava na sezónu: kdy, kde, proč, jak...trénovat
22. <http://www.galopp-reporter.cz/aktuality/evropske-dostihy-a-pmu>, staženo dne: 20. 3. 2018, MALÍK P. (2016): Evropské dostihy a PMU
23. <http://www.ceskatelevize.cz/sport/ostatni/dostihy/371994-zokeje-ceka-jubilejni-sezona-jsme-na-tom-nejlepe-v-historii-hlasi-prezident-charvat/>, staženo dne: 27. 3. 2018, Anonym 12 (2018): Žokeje čeká jubilejní sezóna. Jsme na tom nejlépe v historii, hlásí prezident Charvát
24. <http://velka-chuchle.cz/novinka-ejc-2016-zazitek-pro-divaky-i-zkusene-turfmany>, staženo dne: 27. 3. 2018, MINAŘÍK F. (2016): EJC 2016: Zážitek pro diváky i zkušené turfmany